

Fueron noticia

... octubre. Jo-
...s combina el cargo
de concejal del Ayuntamien-
to con el de diputado autonó-
mico.

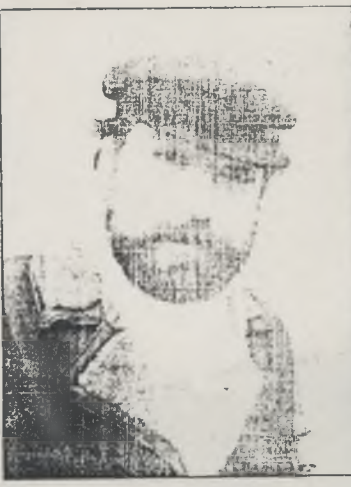
Pere Candela

Desde el pasado mes de noviembre, Pere Candela asumió la presidencia de la Creu Roja de Terrassa, una entidad que ha tocado fondo en la crisis que le aquejaba. Candela se plantea su labor con el objetivo de recuperar personal y actividades en 1987 y considera que las instituciones deben entenderse, por lo que promoverá el diálogo con el Ayuntamiento y con el alcalde, del cual es compañero de militancia.

Pedro Casals

Profesor universitario residente en Valldoreix quedó finalista del XXXV Premio Planeta con su novela titulada «La Jeringuilla». La obra premiada forma parte de una trilogía donde el eje central es el submundo de la droga. En una entrevista concedida a este diario confesó que lleva diecisiete años investigando sobre la cocaína.

Miquel Pujadó

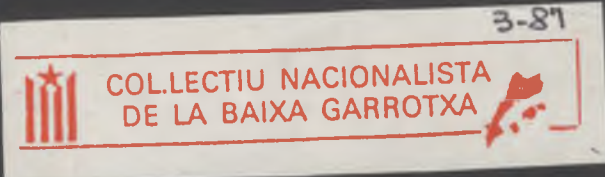
El cantautor terrassense Miquel Pujadó publicó un nuevo elepe, titulado «Papirofièxia». Asimismo, inició diversos trabajos radiofónicos y apareció en televisión. En Navidad, visitó en París a Paco Ibáñez, quien encargó a Pujadó la traducción al catalán de dos textos del poeta José Agustín Goytisolo para incluirlos en su repertorio.

Carles Fontserè

El conocido artista catalán Carles Fontserè inauguró una exposición en el Centre Cultural de la Caixa de Terrassa, que consistió en un trabajo fotográfico sobre Nueva York. Fontserè dio, además, una conferencia en la Institució Cultural del CIC acerca del cartelismo en la guerra civil.

TARGETA POSTAL Edic
Ateneu Enciclopèdic P

ANNUAL REPORT
1987

THE INTERNATIONAL
INSTITUTE OF SOCIAL HISTORY

Federatie Uruguay Komitees (FUK), Nijmegen: the archive, 1974-1986.

Federatieve Spoorweg Vakvereniging (FSV), Utrecht: the archive.

Fontserè, C., Banyoles (Spain): visual material and articles on the Spanish Civil War.

Froebel, Ernst, Berlin: archive documents concerning the political activities of former 'Strafsoldaten' (penal soldiers) of the 999th division in the French prisoner-of-war camp in Bizerte (Tunisia), 1943-1948, 1980-1984.

24 - 1 - 87

Fueron noticia

... octubre. Jo-
... combina el cargo
de concejal del Ayuntamien-
to con el de diputado autonó-
mico.

Pere Candela

Desde el pasado mes de noviembre, Pere Candela asumió la presidencia de la Creu Roja de Terrassa, una entidad que ha tocado fondo en la crisis que le aquejaba. Candela se plantea su labor con el objetivo de recuperar personal y actividades en 1987 y considera que las instituciones deben entenderse, por lo que promoverá el diálogo con el Ayuntamiento y con el alcalde, del cual es compañero de militancia.

Pedro Casals

Profesor universitario residente en Valldoreix quedó finalista del XXXV Premio Planeta con su novela titulada «La Jeringuilla». La obra premiada forma parte de una trilogía donde el eje central es el submundo de la droga. En una entrevista concedida a este diario confesó que lleva diecisiete años investigando sobre la cocaína.

Miquel Pujadó

El cantautor terrassense Miquel Pujadó publicó un nuevo elepè, titulado «Papiroflèxia». Asimismo, inició diversos trabajos radiofónicos y apareció en televisión. En Navidad, visitó en París a Paco Ibáñez, quien encargó a Pujadó la traducción al catalán de dos textos del poeta José Agustín Goytisolo para incluirlos en su repertorio.

Carles Fontserè

El conocido artista catalán Carles Fontserè inauguró una exposición en el Centre Cultural de la Caixa de Terrassa, que consistió en un trabajo fotográfico sobre Nueva York. Fontserè dio, además, una conferencia en la Institució Cultural del CIC acerca del cartelismo en la guerra civil.

EN CATALA i PROU M

Encatala

ANNUAL REPORT 1987

THE INTERNATIONAL
INSTITUTE OF SOCIAL HISTORY

Federatie Uruguay Komitees (FUK), Nijmegen: the archive, 1974-1986.

Federatieve Spoorweg Vakvereniging (FSV), Utrecht: the archive.

Fontserè, C., Banyoles (Spain): visual material and articles on the Spanish Civil War.

Froebel, Ernst, Berlin: archive documents concerning the political activities of former 'Strafsoldaten' (penal soldiers) of the 999th division in the French prisoner-of-war camp in Bizerte (Tunisia), 1943-1948, 1980-1984.

TARGETA POSTAL Edició de 500 exemplars
Ateneu Enciclopèdic Popular Barcelona

LIBERTAT!

F.A.I.

Exposición Filatélica

HISTORIA POSTAL DE LA GUERRA CIVIL ESPAÑOLA

LA GENERALIDAD DE CATALUÑA

ENERO 1987

Tarjeta Postal del P.S.U.-U.G.T.
¡Trabaja para los que luchan!

Tarjeta Postal del P.S.
unión es la fi

Tarjeta Postal del Comisariat de Propaganda. Con un mapa de las regiones y comarcas de Cataluña.

Tarjeta Postal del P.S.U.-U.G.T.
Consigna: ¡Adelante!

Tarjeta Postal del P.S.U.-U.G.T.
Bombas sobre el emblema de la Cruz Roja.

HISTÒRIA

Revista de Banyoles 4/87

ANTONI Ma. RIGAU i RIGAU

FITXER DE LA GUERRA CIVIL (VIII)

En el capítol anterior apareixen necessitats municipals (...) cal anar de de la Armada» que van quedar allot-

Autor: Carles Fontserè.

BARCELONA

METRÒPOLIS MEDITERRÀNIA

Editor:
Ajuntament de Barcelona
Àrea de Relacions Ciutadanes
Plaça Sant Jaume, 1
Tel. 302 42 00
08002 Barcelona

Consell de Redacció:
Pasqual Maragall
Raimon Martínez Fraile
Oriol Bohigas
Santi Costa
Rafael Pradas
Joaquim Horta
Jep Subirós
Xavier Roig

Direcció:
Joan Anton Benach

Coordinació editorial:
Jarme Anfosso

Redaccions fixes:
Josep M. Bigordà
Josep Martí-Gómez
Mingus B. Formentor
Josep M. Carandell
Joaquim Dols
Alex Broch

Col·laboradors:
Mercè Beltran
Antoni Fondevila Nadal
Francesc Miralles
Joan Brossa
Oriol Moure
Josep M. Valverde
Vicenç Gràcia
Isabel Coderque

Fotografia:
Jep Encinas
Olita
Lluís Casals
Oriol Maspons
Joan Masats
Oriol Morera
Jugeni Bofill
Serveis Tècnics de Mitjans
Audiovisuals i Disseny
de l'Ajuntament de Barcelona

Coordinació Quadern Central:
Enric Satué

Correcció textos i traducció:
Llúcia Molina
Josep Barjuan
Martín Perazzo

Asseny:
Ane Høverstad
Jon Geest

Maquetació:
Lúria Lorente

Motociclista:
Art

Funtatge:
Editor Service

Motocomposició-impressió:
Impremta Municipal

PUBLICITAT:
Compañía General de
Medios, S. A.
C/aseo Bonanova, 61
08017 Barcelona
Tel. 212 09 04
Intor Juan Gris, 5, 5.º A
28020 Madrid
Tel. (91) 456 76 56

Administració i subscripcions:
Patronat Municipal Escola
Massana
Hospital, 56
08001 Barcelona
Tel. 242 20 08

Distribució:
aca

EDITORIAL

Pasqual Maragall 3

REVISTA BREU

El museu Picasso: Tres palaus per a un museu
Arquitectes: Jordi Garcés, Enric Sòria

Vídeo a la Virreina 10
Joaquim Dols Rusiñol

BARCELONA ESTIL

El so més fresc 13
Mingus B. Formentor

La doble cara de la moda 16
Pilar Díaz de Quijano

OPINIÓ

Moderat elogi de la moda 21
José Maria Valverde

El billarisme, una tradició renovada
per la posmodernitat 23
Vicenc Gràcia

LA METRÒPOLIS

La planta incineradora, font d'energia 28

A debat, la perifèria de les ciutats 31
Vicenc Badenes

L'apogeu dels parcs metropolitans 32
Mercè Beltran

REPORTATGE

La telecomunicació: un procés
d'homologació internacional 36
Isabel Coderque

TOTS ELS NOMS DE BARCELONA

Notícies breus de cada districte 42

LES MILLORS PECES DELS MUSEUS DE BARCELONA

Comentari als «Usatges» de Barcelona 45
Anna M. Adroer, Margarida Tintó

QUADERN CENTRAL Núm. 3

HISTÒRIA I ACTUALITAT
DEL DISSENY GRÀFIC
A BARCELONA

El disseny gràfic, una vocació mil·lenària 50
Enric Satué

Brossa: Disseny gràfic tridimensional 58
Joan Brossa

Sobre el cartellisme català 59
Francesc Miralles

Les revistes, imatge del seu temps 66
Daniel Giral·Miracle

Els precursors del fotografisme 72
Marta Gili

De tipografia 77
Enric Tormo Freixas

Els grans artistes i el disseny 82
Josep Sala, artistes, intel·lectuals i científics de reconegut prestigi. També van emigrar molts dissenyadors gràfics –sobretot a mesura que s'aproximava la guerra mundial– que van influir decisivament en la racionalització de la pràctica

Res no és el que
M. Vázquez Mont

«Seny

Una b

Miquel

La «m

Un es

Enric S

Public

Miquel

Grafis

Una c

Alfons

El den

Enric S

ENTR

Moisè: L

Josep Martí-Gómez, Josep Bigordà

CIUTAT DE NOVEL·LA

La Barcelona de Claude Simon 111
Alex Broch

na, potser el més renovador, imposa la claredat d'imatge, que no pot ocultar els seus estudis a Suïssa, tot i que no es manté en el racionalisme perquè prefereix sempre les connotacions surreals: «Ronda de mort a Sinera» és un dels seus encerts més coneguts. Enric Huguet ha fet cartells amb inclusió d'imatges populars com altres d'acusada simplificació racional. Joan Pedragosa ha insistit amb obres en què el tema venia donat per uns ocells i animals de gran barroquisme.

Els anys seixanta és també el moment en què les escoles com La Massana, Elisava i Eina treuen generacions dels primers estudiants de disseny gràfic, que fan augmentar el nivell i correcció dels cartells, capgirant-los cap a una vessant professional. Potser és per això que a partir d'aquest moment ja no existeixen cartellistes com a tals –de fet n'han existit molt pocs–, sinó grafistes que fan cartells. Entre aquests últims, en aquests moments cal citar a Enric Satué, Amèrica Sánchez, Peret, Francesc Espuga i Claret Serrahima com els més remarcables. Ells són els continuadors del cartellisme català que s'ha constituït en un dels més rigorosos d'Europa.

Aquesta breu síntesi, però, no pot acabar-se sense esmentar, com a cartellistes, des de la vessant artística, Pablo Picasso, Joan Miró i Antoni Tàpies. Per les seves exposicions, per una quantitat d'actes cívics, per la lluita de les llibertats socials, han creat una molt abundant obra cartellística que no s'emparenta amb les tendències del moment, sinó amb les seves pròpies obres.

Avans del desastre de la guerra destacaren Josep Sala, en el disseny de revistes i en la fotografia publicitària, Enric Crous i Vidal en el disseny tipogràfic i Antoni Clavé en el de cartells de cinema. Després, la situació d'emergència creà un grapat de cartellistes del no res, o almenys de l'anònim, dels qui cal honorar la tasca de Llorenç Goñi, Martí Bas, Pere Català i Pic, Carles Fontseré, etc. Els quals amb el mestratge de Josep Renau, el valencià que treballà a Barcelona des de l'any 1938, donaren un impuls a la cartellística de la República de tanta envergadura que si el govern legalment constituït hagués guanyat la guerra, avui parlariem de Catalunya, molt probablement, com d'una potència de primeríssima fila en el sector del disseny gràfic internacional.

La fi de la utopia

La guerra, però, no la van guanyar els republicans i la fi de la utopia va arribar bruscament i dramàtica –tot i que es veia venir– l'1 d'abril de 1939.

I aleshores començà una llarga i sinistra postguerra que, pel que fa a la cultura, capgirà tots els valors, refredà totes les iniciatives i col·lapsà tota –absolutament tota– l'activitat del sector. I en ell lògicament, també la del disseny gràfic. Molts van emigrar, lluny del terror franquista. Josep Renau, que tan necessari ens era, es va haver d'establir primer a Mèxic i després a la República Democràtica d'Alemanya; Antoni Clavé, primer a París i més tard, ja consagrat, a Saint Tropez; Enric Crous i Vidal, a París; Carles Fontseré, a París i Nova York, d'altres, amagats en l'anoni-

un floreixement d'excepció al cartellisme català. Ja des dels primers dies de l'aixecament popular, els carrers van envair-se de cartells, fins al punt que per l'octubre de 1936 el Sindicat de Dibuijants Professionals va organitzar a Barcelona, una mostra en què participaren més de dos-cents autors. De fet, el desvetllament del cartell polític ja va fer-se a partir de l'any 1931, amb l'adveniment de la República. Des d'aquesta data, en el cartellisme hi trobem explicada, de manera succinta, una part de la història del país. Però són als

ció a nivell teòric avançats, d'arrel Fontseré, promou prolífics creadors d'artellisme de guerra esquerra amb un de la FAI i encara és un dels seus gran cartellista Partit Socialista tria de pau? De

Cartell de Llorenç Goñi, un dels cartellistes sorgits del no res abans del desastre de la guerra.

Cartell de Llorenç Goñi, un dels cartellistes sorgits del no res abans del desastre de la guerra.

Aquest símbol, com el termòmetre, puja i baixa de diumenge a diumenge.

benetton

Pel que fa al fet d'il·lustrar el vestir, tothom ens dona cent voltes: italians, francesos, alemanys... fins i tot els americans!

Ja fa algun temps, a l'època dels felïços seixanta, aquest símbol va fer sensació.

Cinquanta anys després de l'inici de la guerra civil, un símbol popular als dos bàndols.

Núm. 1
DIARI DE BARCELONA
Del Lunes 1 de Octubre de 1792.

El logotip del Diari de Barcelona, progressista ja el 1792.

i tú?

consigna

nº 1

U.G.T.

P.S.U.

que has fet per la victòria?

Cartell de Llorenç Goñi, un dels cartellistes sorgits del no res abans del desastre de la guerra.

LIBERTAT!

F.A.I.

un floreixement d'excepció al cartellisme català. Ja des dels primers dies de l'aixecament popular, els carrers van envair-se de cartells, fins al punt que per l'octubre de 1936 el Sindicat de Dibuijants Professionals va organitzar a Barcelona, una mostra en què participaren més de dos-cents autors. De fet, el desvetllament del cartell polític ja va fer-se a partir de l'any 1931, amb l'adveniment de la República. Des d'aquesta data, en el cartellisme hi trobem explicada, de manera sucinta, una part de la història del país. Però són als

ció a nivell teòric i el que realitzà uns cartells més avançats, d'arrels futuristes i cubistes. Carles Fontserè, promotor del sindicat, fou un dels més prolífics creadors i posterior historiador del cartellisme de guerra: el seu camperol aixecant el braç esquerre amb una falç, retallat sobre la bandera de la FAI i encapçalat per la paraula «Llibertat» és un dels seus clàssics. Martí Bas va ser l'altre gran cartellista del moment, treballant molt pel Partit Socialista Unificat de Catalunya; «Indústria de pau? De guerra!», «Defensar Madrid és

AFFICHES POUR LA CULTURE

novembre / décembre 1987

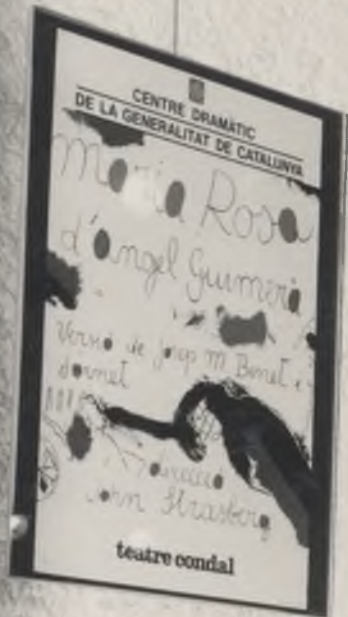
CENTRE D'ÉTUDES CATALANES, PARIS

9, Rue Sainte Croix de la Bretonnerie

avec la collaboration de la

GENERALITAT DE CATALUNYA

LLIBERTAT
CARTELLS
DE LA REPÚBLICA
DE LA GUERRA CIVIL.

1985

dessin: Carles Fontseré
Quadrichromie
99 × 69 cm.

LIBERTAT!

Cartells
de la República i de la Guerra Civil
Col·lecció Arxiu Nacional de Catalunya

Generalitat de Catalunya Departament de Cultura

ART CONTRA APARTHEID

1985

dessin: Antoni Tàpies

4 encres

71 × 49,5 cm.

art contra
apartheid

ART contra **APARTHEID**

PALAU ROBERT
Plaça de Gràcia 106

JUNY-JULIOL 1985
BARCELONA

La Generalitat de Catalunya Departament de Cultura

espectacles, avui

Més de tres-cents figurants amb l'aigua fins al coll van participar en la seqüència

La pluja aigualeix el rodatge de «Daniya» a la catedral de Girona

Pere Tió

GIRONA — La pluja va aigualir divendres a la nit el rodatge de *Daniya* a les escales de la catedral de Girona. La productora Imatco va convocar uns tres-cents figurants mudats amb vestimentes del segle XI, amb torxes enceses, a raó de tres mil pessetes per extra, més un plus a qui es deixés afaitar el bigoti i retocar el cabell.

Malgrat les inclemències del temps, el director valencià Carles Mira estava decidit a tirar endavant la filmació de l'escena, que va començar a les onze de la nit i s'acabaria a les sis del matí de dissabte. Mentre els figurants restaven immòbils sota el xim-xim de la pluja, l'actriu francesa Marie-Christine Barrault i Francisco Guijar van estar més d'una hora als baixos del restaurant Can Peret amb el maquillador que canviaria la seva fesomia per convertir-los en els comtes de Barcelona.

Un ambiciós projecte

Com ja ha informat l'AVUI, *Daniya* té un pressupost de cent setanta milions de pessetes i és un dels projectes més ambiciosos del cinema català. La pel·lícula compta amb una subvenció de la Generalitat (divuit milions) i una altra del ministeri de Cultura (seixanta-cinc milions).

Entre els protagonistes, a més de Marie-Christine Barrault i Francisco Guijar, hi ha Ramon Madaula (*Cyrano*), Paco Casares (*La ciutat cremada*), Fermí Reixach, Rafael Díaz, i s'espera, a partir del 23 d'abril, la incorporació de Laura del Sol (*El amor brujo*) a la filmació que es farà a Sant Sadurn d'Anoia.

Participació de Carles Fontserè

Com a curiositat es pot destacar la participació excepcional de Carles Fontserè, el polifacètic artista que des del seu retorn de Nova York viu prop del llac de Banyoles. El pintor i fotògraf català fa d'abat del convent cristià i divendres era al rodatge de les escales de la catedral de Girona amb la seva dona. «Em van demanar que fes una petita intervenció —ens ha dit—, i encara que només tinc unes deu línies de diàleg, em fa gràcia interpretar aquest paper curt». Però segur que Pere Roca, productor executiu d'Imatco, ha pensat en el bon partit que es podria treure de la venerable barba blanca de Fontserè.

A Calella de Palafrugell

Demà dilluns, i dimarts, les quaranta persones que formen l'equip de *Daniya* es desplaçaran a Sant Pere de Galligants i dimecres rodaran unes seqüències a la platja de Calella de Palafrugell.

A partir d'aquest dia, aniran al Rosselló. Durant aquesta setmana s'han filmat les primeres seqüències de la pel·lícula als banys àrabs de Girona, amb Ramon Madaula i Fermí Reixach.

Carles Mira, director de films com *Con el culo al aire*, *Que nos quiten lo bailao* i *Karnabal*, ha escrit el guió de *Daniya*, *Jardín del Harén*, una història ambientada en l'any 1058 que retrata la convivència de les civilitzacions musulmana i cristiana a l'est de la Península.

Els extres es tiren enrera. Alguns dels tres-cents figurants van preferir renunciar a les tres mil pessetes abans de plantar-se sota la pluja durant hores a les escales de la catedral. Però la productora no es va desanimar i, a les nou del vespre de divendres, alguns membres de l'equip tècnic van sortir pels carrers de Girona a la recerca i captura de més extres. Finalment van aconseguir el voluntaris que els faltaven, els van vestir d'època i els van plantar sota l'aiguat. La veritat és que entre els figurants hi havia personatges ben peculiars.

Carles Mira, que apareix a la foto de l'esquerra, no va renunciar a la filmació de la seqüència i això que tenia prou motius per engegar-ho tot. Una vegada acceptat que el temps no acompanyava i solucionat el problema amb els figurants desertors, una làm-

para de quars va petar a causa de l'aigua i es van haver d'apagar els potents focus. De tota manera, amb un nerviosisme controlat, Carles Mira va vèncer les adversitats i es va sortir amb la seva.

El fotògraf de l'AVUI va captar Carles Fontserè durant el rodatge. El polifacètic artista participà en el film com a abat. Pel que fa a l'actriu Marie-Christine Barrault, es va agafar la cosa amb molta calma. Li van demanar si Jordi Mestre li podia fer fotos mentre la maquillaven davant nostre i, encara que no li feia gaire gràcia, a l'últim va accedir. Entre les anècdotes, l'equip del rodatge de *Daniya* ha quedat sorprès de la gran afició de la Barrault als mots encreuats. L'actriu porta revistes franceses amb aquests passatemps i els fa en un moment.

SETMANA DE RELLANÇAMENT

23/30 D'ABRIL DE 1987 - BALAGUER - CERVERA
EL PONT DE SUERT - GERRI DE LA SAL - LA POBLA
DE SEGUR - LA SEU D'URGELL - LES BORGES
BIANQUES - LLEIDA - MOLLERUSSA - SOLSONA
SORT - TARREGA - TREMP - VAL D'ARAN - VALLS D'ANEU

INSTITUT D'ESTUDIS ILERDENCS

DE LA DIPUTACIÓ DE LLEIDA

SETMANA DE RELLANÇAMENT

23/30 D'ABRIL DE 1987 - BALAGUER - CERVERA
EL PONT DE SUERT - GERRI DE LA SAL - LA POBLA
DE SEGUR - LA SEU D'URGELL - LES BORGES
BIANQUES - LLEIDA - MOLLERUSSA - SOLSONA
SORT - TÀRREGA - TREMP - VALDARAN - VALLS D'ANEU

INSTITUT D'ESTUDIS ILERDENCS

DE LA DIPUTACIÓ DE LLEIDA

Hora: 20,30 hores.

29 d'abril

Conferència a càrrec de JOSEP MIQUEL GARCIA: *Situació i futur del cartellisme català.*

Lloc: Arxiu Històric Comarcal de Tàrrega.
C/. Sitges, 4-6.

Hora: 20,30 hores.

30 d'abril

Conferència a càrrec de CARLES FONSERÉ: *Evocació del cartellisme.*

Lloc: Arxiu Històric Comarcal de Tàrrega.
C/. Sitges, 4-6.

Hora: 20,30 hores.

ORGANITZA: MUSEU COMARCAL-TÀRREGA

Amb la col·laboració de l'Arxiu Històric Comarcal de Tàrrega.

JORDI DALMAU

JOAQUIM RUYRA
LA FI DEL MÓN
A
GIRONA

PREFACI de RAFAEL TASIS

LITOGRAFIES

de
CARLES FONTSERÉ

PARIS 1946

Llegir Girona també mena el descobriment d'una nova dimensió del tema, ultrapassant fronteres, vencent l'exili, si cal. Ara hem d'afrontar el repte íntim de transmetre la lectura de la ciutat amb un propòsit didàctic.

El repte de llegir Girona

Sense mites

Publicada una història dels bombardeigs sobre Catalunya

Catalunya sota les bombes
(1936-1939)

Josep M. Solé i Sabaté / Joan Villarroja i Font. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Montserrat, 1986. 376 pàgines. 2.000 pessetes.

JOSEP TERMES

A poc a poc, la historiografia sobre la guerra civil va fent el seu camí, establint amb precisió els fets, esbandint mites i falsificacions. Ara cal que els mitjans de difusió sàpiguen recollir les noves aportacions i deixin de repetir les vulgaritats i falsificacions usuals. (No fa pas gaires dies, encara la televisió catalana, parlant de les últimes beatificacions, donava com un fet demostrat que els *rojos* havien assassinat quan la guerra 20.000 persones, i els *nacionals* 300.000, xifres, com sabem força bé, molt errònies, car el nombre de víctimes a un costat i a l'altre és equiparable). Si la historiografia avança i es renova, però la docència, especialment als instituts d'ensenyament mitjà, i la divulgació no la segueixen, la perpetuació dels disbarats estarà garantida.

Aquestes paraules m'han estat suggerides per la lectura de *Catalunya sota les bombes* (1936-1939), de Josep M. Solé i Sabaté i Joan Villarroja. Llibre, com ho són tots dos autors, seriós i ponderat, i que continua la línia investigadora inicia-

da amb treballs sobre la guerra i la postguerra al Maresme, la revolució a Badalona o la repressió franquista a Catalunya els darrers mesos de la guerra i els primers anys de la postguerra. Culminaran aviat la seva recerca amb un estudi ampli sobre els morts a Catalunya durant la guerra, que marcarà una etapa de la nova historiografia. Tots els seus llibres són fets també amb passió, i de vegades amb ira, però ni l'una ni l'altra no han estat obstacle perquè fessin una recerca objectiva i veraç, que no defuig la narració de les contradiccions, dels clars-obscur, dels errors i de les malifetes de l'esquerra, també, i no tan sols de la dreta.

La Catalunya màrtir

Ara s'han centrat en un tema de la Catalunya màrtir, en els sofriments d'una població civil víctima de l'experimentació militar. Com ho expliquen Solé i Sabaté i Villarroja, "per primera vegada a la història l'aviació serà utilitzada intensament en missions de bombardeig de la reraguada enemiga". Eren els italians i els Heinkmans, al servei dels exèrcits de Franco, s'acarnissen sobre ciutats i els pobles de Catalunya, amb un balanç de 5.000 morts.

Les aviacions nazis fan pràctiques a

preparant-se per al futur conflicte mundial: testimonis primers de la guerra: contes de C. A. Jordana, Pere Calders; llibres de memòries, de Marià M. de Montserrat, Carles Pi Sunyer, J. Miralles; records dels germans Goytisolo, versos de Soldevila...

Barcelona és la ciutat on va haver-hi més víctimes: unes 2.500. El bombardeig efectuat per l'aviació italiana entre el 16 i el 18 de març de 1938, el més intens, va produir prop d'un miler de morts. Victimes anònimes, innocents. Terror als carrers, indignació, resignació, combatent, Per evitar-ho la República compta amb una benintencionada, però insignificant, defensa antiàeria (molts dels cartells de propaganda de la qual van ser fets per Carles Fontserè) i uns refugis artesans (que encara recordo, de nen, a Barcelona). El conjunt prelude el pànic de les poblacions urbanes, angleses, o alemanyes quan la Segona Guerra Mundial. Amagades en uns refugis inhòspits on s'amunteguen homes i dones, vells i nens, farcells de roba i menjars, objectes familiars que es volen salvar de la destrucció. I tot presidit per la por i pel dolor. Imatges desoladores d'una guerra brutal que el nostre poble no havia volgut. Villarroja i Solé i Sabaté m'ho tornen a recordar, em fan revivre les històries de la nostra infància, que mai més no haurien de tornar a repetir-se.

BARCELONA

METRÒPOLIS MEDITERRÀNIA

EDITORIAL

Pasqual Maragall

3

REVISTA BREU

El cubisme, art del nostre segle

5

Joan-Josep Tharrats

Rodin al Museu d'Art Modern

6

Gloria Moure

BARCELONA ESTIL

La trepa i l'espai

9

Joaquim Dols

Barcelona Còctel

14

Mingus B. Formentor

I finalment, la dansa!

19

Marjolijn Van der Meer

Eugeni Forcano: l'ofici de copsar la llum

22

Londres: una festa multinacional de la comunitat negra

Soledad Garcia, Robert Pitt

Estats Units: la integració festiva dels grups ètnics minoritaris

Oriol Pi-Sunyer

Ritus festius a les ciutats de l'Orient

Maryse Badiou

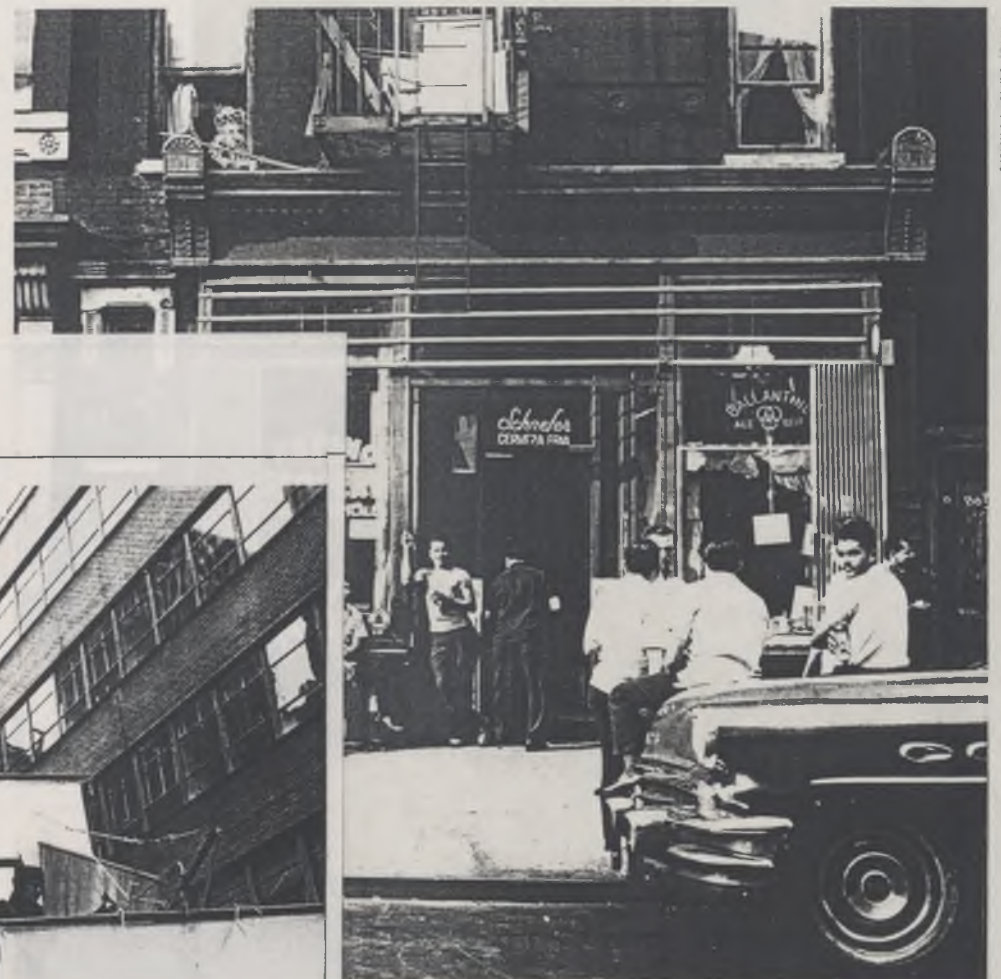
L'any festiu a la Barcelona Metropolitana

Jordi Pablo

Vigència i continuïtat de la festa a Barcelona

Bienve Moya

El patronatge de la Mare de Déu de la Mercè

Integració de determinats grups ètnics com una situació

Dr:
Ajuntament de Barcelona
Departament de Relacions Ciutadanes
C/ Sant Jaume, 1
08002 42 00
08012 Barcelona

sell de Redacció:
Joaquim Maragall
Joan Martínez Fraile
Eduard Bohigas
Enric Costa
Jordi Pradas
Joaquim Horta
Eduard Subirós
Enric Roig

cció:
Enric Anton Benach

cció adjunta:
Enric Boix Angelats

rdinació editorial:
Enric Antosso

cció:
Enric Coderque

ions fixes:
Enric Bigordà
Enric Martí-Gómez
Enric Jus B. Formentor
Enric M. Carandell
Enric Joaquim Dols
Enric Broch
Enric p. Barcelona 1

aboradors:
Enric Jè Beltran
Enric Jago Fondevila
Enric Jesc Miralles
Enric Brossa
Enric a Moure
Enric M. Valverde
Enric arme Farré

elània:
Enric Dolors Magaló

grafia:
Enric Foto Stock
Enric Bofill
Enric a Campomanes
Enric a
Enric Jo Daho
Enric r Generelli
Enric i Masats
Enric tut Municipal d
Enric a Povo
Enric a Sentís
Enric eis Tècnics de
Enric als i Disseny d
Enric elona

recció textos:
Enric rd Horta (cat)
Enric rie Collins (anc)

eny:
Enric a Hoverstad
Enric Geest

uetació i mu:
Enric a Lorente

omecànica:
Enric rocrom

composició:
Enric J. Diestre

licitat:
Enric pañia General de
Enric ios, S.A.
Enric seig de la Bonanova, 61
Enric 212 09 04
Enric 17 Barcelona
Enric or Juan Gris, 5, 5º A
Enric (91) 456 76 56
Enric 20 Madrid

ministració i subscripcions:
Enric onat Municipal Escola Massana
Enric Hospital, 56
Enric 242 20 00
Enric 01 Barcelona

tribució:
Enric a
Enric Fernández Márquez, s/n.
Enric 381 73 11
Enric 130 Sant Adrià de Besòs
Enric rcelona)

Gabriel Llompart

Factors polítics i econòmics en l'evolució de la festa

66

Ricard Belascoain

Itàlia: el predomini de les celebracions religioses

71

Lello Mazzacane

Basilea: el Fastnacht a la gran ciutat industrial

74

Bienve Moya

Saragossa: el Pilar de la democràcia

77

Bienve Moya

Alemanya: carnivals i cervesa

79

Valentín Popescu

BARCELONA AMBIENTS

Xavier Miserachs: el temps en el paisatge

Salvador Paniker

AGENDA

Els estius de Barcelona

Josep M. Carandell

CÒMIC

25 anys de còmic català

Carles Prats

BARCELONA EN XIFRES

ENGLISH TEXT

Coberta: fragment del projecte presentat per Gae Aulenti al Museu d'Art de Catalunya. Foto: Marta Povo.

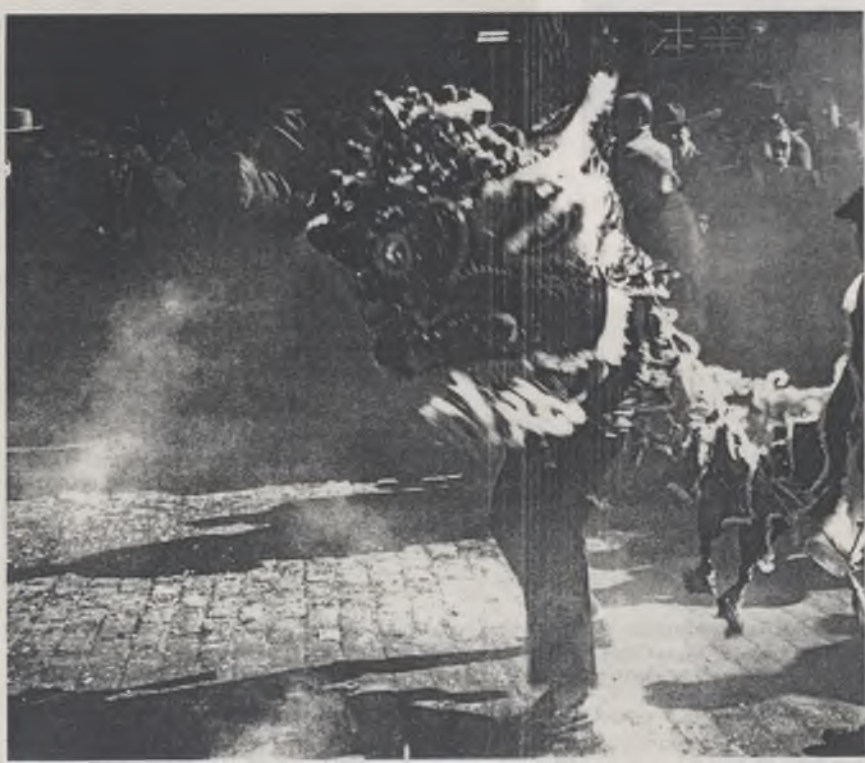

inació de determinats grups ètnics com una situació

necessàries per dur a terme la violència massiva.

Llibreria

hortes, 22 - tel. 212395 - 17001 girona

DIVENDRES DIA 19 DE JUNY 87
A LES 8 DEL VESPRE.

PRESENTACIÓ DEL LI

John Lango

LA SETMANA
DE 1937 I ALTRES V
DE LA GUER
A CAT

ELS F

Edició i introducció de Miquel Berga

Prefaci de Marià Manent

Traducció de Carles Urritz i Carme Geronès

PARLARAN:

MÍQUEL BERGA
CARLES FONTSERÈ.

32 Diumenge, 21 de juny de 1987

Cultura

PUNT
DIARI

Miquel Berga i Carles Fontseré, a la Llibreria 22

Presenten les vivències de John Langdon-Davies

Miquel Berga, Carles Fontseré i els familiars de John Langdon-Davies foren presents a la presentació del llibre. Foto: Joan Castro.

GIRONA (De la nostra Redacció). — Miquel Berga i Carles Fontseré presentaren divendres a la Llibreria 22 el llibre de John Langdon-Davies «La setmana tràgica de 1937 i altres vivències de la Guerra Civil a Catalunya», que recull les vivències i descripcions del prolífic escriptor anglès sobre la guerra civil espanyola i molt especialment fets com els del maig del 37, que visqué molt directament.

El responsable de l'edició d'aquest llibre, Miquel Berga, que alhora és un reconegut assa-

gista i coneixedor del tema de la Guerra Civil espanyola, féu una introducció de la personalitat de l'autor i també de la seva trajectòria a casa nostra. Per la seva banda Carles Fontseré, que visqué de prop els fets de la guerra des de l'òptica del publicista, recordà els fets i les situacions d'aquella època i especialment dels tractats per John Langdon.

John-Langdon-Davies arribà a Catalunya el 1921 i en quedà plenament enamorat. Treballà profundament per tal de conèixer la nostra identitat i els nos-

tres costums. Féu estades a Ripoll i sobretot a Sant Feliu de Guíxols, on es refugià després de la segona Guerra Mundial i fundà un petit hotelet, Casa Rovira, juntament amb la seva tercera dona. Patricia fou present també divendres a la 22 juntament amb altres membres de la família de John Langdon-Davies, per presentar la publicació que recull els textos del seu marit traspassat el 1971; la publicació s'havia presentat ja a Sant Feliu de Guíxols i a Barcelona.

Miquel Berga, Carles Fontseré i els familiars de John Langdon-Davies foren presents a la presentació del llibre. Foto: Joan Castro.

Miquel Berga i Carles Fontseré, a la Llibreria 22

Presenten les vivències de John Langdon-Davies

GIRONA (De la nostra Redacció). — Miquel Berga i Carles Fontseré presentaren divendres a la Llibreria 22 el llibre de John Langdon-Davies «La setmana tràgica de 1937 i altres vivències de la Guerra Civil a Catalunya», que recull les vivències i descripcions del prolífic escriptor anglès sobre la guerra civil espanyola i molt especialment fets com els del maig del 37, que visqué molt directament.

El responsable de l'edició d'aquest llibre, Miquel Berga, que alhora és un reconegut assa-

gista i coneixedor del tema de la Guerra Civil espanyola, féu una introducció de la personalitat de l'autor i també de la seva trajectòria a casa nostra. Per la seva banda Carles Fontseré, que visqué de prop els fets de la guerra des de l'òptica del publicista, recordà els fets i les situacions d'aquella època i especialment dels tractats per John Langdon.

John-Langdon-Davies arribà a Catalunya el 1921 i en quedà plenament enamorat. Treballà profundament per tal de conèixer la nostra identitat i els nos-

tres costums. Féu estades a Ripoll i sobretot a Sant Feliu de Guíxols, on es refugià després de la segona Guerra Mundial i fundà un petit hotelet, Casa Rovira, juntament amb la seva tercera dona. Patricia fou present també divendres a la 22 juntament amb altres membres de la família de John Langdon-Davies, per presentar la publicació que recull els textos del seu marit traspassat el 1971; la publicació s'havia presentat ja a Sant Feliu de Guíxols i a Barcelona.

CANCIONERO REVOLUCIONARIO

F.A.I.

ENTAIT FAI

SUBMINISTRES

PUBLICACIÓ IL·LUSTRADA NO PERIÒDICA AGOST 1987 N. 1

MIGUEL SERVA
CARLES FONTSERÈ.

na
it
Dav

SUBMINISTRES

PUBLICACIÓ I LUSTRADA NO PERIÒDICA AGOST 1987 N. 1

Fotos C. Fontserè

C. N. T.

A. I. T.

EDITA: Federación Local de Bar
Secretaría de Prensa y F

CANCIONERO REVOLUCIONARIO

CNT AIT FAI

CATALUNYA RADIO - PROGRAMA DE SILVIA COPULO

Dilluns, 12 d'octubre de 1987

Entrevista a C.F. - tema: "COLUMBUS DAY" a Nova York

HISTORIA
DE
CATALUNYA

Director: PIERRE VILAR

Coordinador: JOSEP TERMES

Volum
VI

DE LA REVOLUCIÓ
DE SETEMBRE
A LA FI
DE LA GUERRA CIVIL
(1868-1939)

per JOSEP TERMES

Pròleg de PIERRE VILAR

edicions 62

Barcelona

assoleixen un gran nivell; el primer sofreix una renovació temàtica i tècnica importants. El cinema espanyol, per la seva part, havia viscut una bona època els anys de la República, quan havia superat en recaptació el cinema nord-americà i l'europeu projectat a Espanya. Amb la guerra, el cinema va convertir-se en vehicle primordial de propaganda. Barcelona era el primer centre productor d'Espanya i el que tenia millors laboratoris de sonorització i de revelat. La indústria cinematogràfica va ser collectivitzada per la CNT-FAI. Es van produir dos llargs-metratges d'intenció anarquista, *Aurora de Esperanza* (d'Antoni Sau) i *Barrios Bajos* (de Pedro Puche), considerats com a precursors del neorealisme. La Generalitat, per la seva banda, va crear un Departament de Cinema, al capdavant del qual hi havia el cineasta Joan Castanyer (que a París havia col·laborat amb Jean Renoir i els germans Prevert), que tenia Laia Films i la distribuïdora Catalònia Films. Al llarg de dos anys i mig, Laia Films va produir cent trenta-cinc documentals i noticiaris: entre els documentals destaquen *Delta de l'Ebre*, *Ollaires de Breda*, *Els tapers de la Costa* i *Vall d'Aran*, realitzats per Ramon Biadiu; i els bèl·lics de Manuel Berenguer (*Bombardeig de Lleida*, *Conquesta de Terol*), i els de Biadiu (*Transformacions de la indústria al servei de la guerra* i *Catalunya martir*). El 1936 Laia Films en va produir 6; el 1937, 66; el 1938, 61, i 2 el 1939.

De gran categoria, i d'un enorme interès artístic, social i polític, fou el cartellisme català de la guerra. N'hi havia hagut durant la República, però amb la revolució es van multiplicar el seu nombre i la seva qualitat. Va existir un cartellisme artístic i comercial, especialment remarcable a l'època del modernisme i a la noucentista, amb els noms d'Alexandre de Riquer, Ramon Casas, Santiago Rusiñol, Gali, Obiols, etc. Durant la República destacaren C. Arteché, Helios Gómez, Morell. Això no obstant, són la guerra i la revolució les que produeixen la florida del cartellisme. Més que pintors, els seus autors són els dibuixants de publicitat, els que fan les cartelleres dels cines, les dels teatres, les dels espectacles de varietats.

Pinten cartells Miró, A. Clavé, etc., però els seus cartells no són els representatius; sí, en canvi, els de Martí Bas, Fontserè, R. Tona, Fàbregas, Henry, Bofarull, Subirats, J. Solà, Goñi, més violents i engatjats, més de circumstàncies, però creats amb més força. Fets amb una tècnica de «ninotaire».

Aprofitant un Sindicat de Dibuixants Professionals (SDP), creat pocs mesos abans de la guerra per Helios Gómez, i adherit a la UGT, el 19 de juliol els oferí unes noves i immenses perspectives de treball. Algunes artistes participaren en la lluita, com el mateix Helios Gómez i Josep Bartolí; altres visqueren l'exaltació revolucionària i es llancaren a pintar trens i vehicles. Els tres primers cartells que es feren, segons testimonia Carles Fontserè, foren *Unió és força. UGT-CNT*, de Solà; *Llegiu Treball*, de Riba i Rovira, i *Treballa per als que lluiten. UGT*, de Fontserè. Després, s'organitzà un taller col·lectiu on els artistes del SDP realitzaven cartells per a totes

sichtlicher Wirkung!
 Pflichterfüllung verk
 nicht: immerhin sind
 Werbeindustrie, die
 Ereignis macht. Zie
 Plakate mit ihr — a
 Werbung weder n
 zu überzeugen br
 Vermittlungsaufgr
 einer reinen narr
 im absoluten Rei
 tungsangebot fü
 schon alles gese
 Warum diese
 Text, der von di
 des Spanischer
 die Vergegenw
 Erfahrungen r
 die damalige
 und einige ihr
 zu konturiere
 Am 1. No
 Funosa in di
 Das Plak
 Aufgabe
 Bewußts
 und zw
 Front w
 Arbeit
 Plakat
 höchst
 gen, c
 nigen
 zent:
 alle,
 Ges
 Das
 hen
 Ma
 Ve
 Gr
 gr
 ch
 te
 z

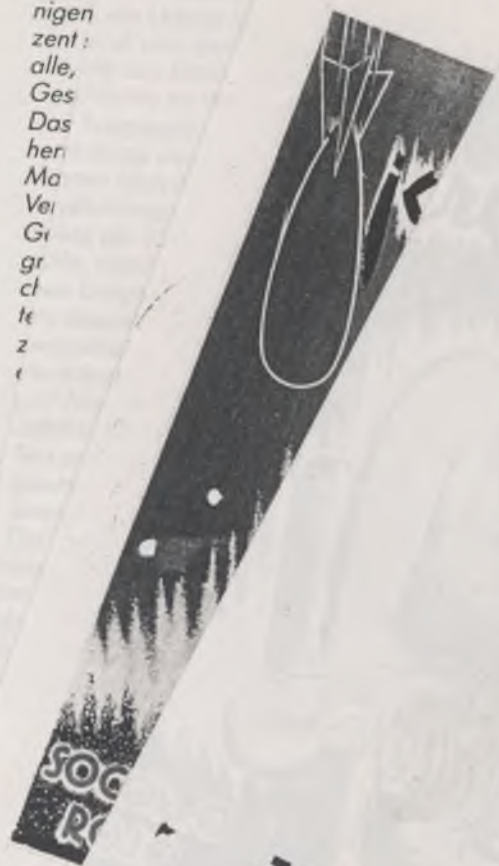
- 5 S. Anm. 3
- 6 Elwa: Jaime Mir
- 7 Termes, Carles Font
- 8 de la República y d
- 9 Civil, Barcelona 19
- 10 ma, El cartel repu
- 11 Guerra Civil, Mad
- 12 Tisa (Hrsg.), The I
- 13 Flame. Posters of
- 14 War, London 198
- 15 d'Espagne. Affic
- 16 Kat. Ausst., Brüs
- 17 7 George Orv
- 18 nien, Frankfurt
- 19 8 Ebenda
- 20 9 S. Anm. 3
- 21 10 Alois Müll
- 22 fen, in: Der St
- 23 s. Anm. 3, S. 4

- 3.27 Plakate vom Spanischen
- Bürgerkrieg
- 1 Grupo DAS
- Hoy Espana ... ca. 1937
- 2 Oliver
- La garra del invasor italiano ...
- 1937
- 3 Anonym
- Refugis 1937
- 4 Padial
- Acógelal 1937
- 5 Anonym
- L'accion „militaire“ des rebel
- 1937
- 6 Augusto
- Que haces tu para evitar ...
- 7 Grup „Art Lliure“
- La FAI en el frente sangrier
- 1938
- 8 Pedrera
- Evacuad Madrid 1936
- 9 Anonym
- Por el bienestar, la felicidad
- ca. 1937
- 10 Calandín
- Asturias ... ca. 1937
- 11 Ras
- Criminales! ca. 1937
- 12 Renau
- Industria de guerra 19

...welche nicht nur gestalterischen und
 auch materiellen Kräfte in

Städtische Kunsthalle Düsseldorf

„Die Axt hat geblüht...“
 Europäische Konflikte der 30er Jahre in Erinnerung
 an die frühe Avantgarde

- Alberto Sánchez
- Alvarez de Sotomayor
- Augusto
- Cabrero
- Calandín
- Calder
- Climent
- DAS
- Ferrant
- Ferrer
- Fontserè
- Gomez
- González
- Lacasa
- Lozano Vicente
- Luna
- Marti
- Miró
- Molina
- Moya
- Oliver
- Padial
- Pérez Mateo
- Picasso
- Quintanilla
- Raga
- Ras
- Renau
- Sanz Mirattes
- Sert
- Solana
- Vicente Perez

"DIE AXT HAT GEBLUHT..."

Els cartells representaren un testimoniatge multicolor a favor de la Revolució, diu en Carles Fontserè, un dels primers i més actius dibuixants de la Barcelona particularment exposada a exigir un paper directiu dins el fons específic de la qüestió catalana. (pàg. 287)

De forma semblant no excel·leix cap de entre els creadors espanyols dins la cooperació eficientment organitzada del Sindicat de Dibujants, com a figura estètica predominant, exceptuant potser en Josep Renau, en Jaume Solà o en Carles Fontserè. (pàg. 290)

"DIE AXT HAT GEBLUHT..."

Els cartells representaren un testimoniatge multicolor a favor de la Revoluciõ, diu en Carles Fontserè, un dels primers i més actius dibuixants de la Barcelona particularment exposada a exigir un paper directiu dins el fons específic de la questiõ catalana. (pàg. 287)

De forma semblant no excel.leix cap de entre els creadors espanyols dins la cooperaciõ eficientment organitzada del Sindicat de Dibuixants, com a figura estètica predominant, exceptuant potser en Josep Renau, en Jaume Solà o en Carles Fontserè. (pàg. 290)

GRAN ENCICLOPÈDIA TEMÀTICA CATALANA

Biografies - Volum 1 - pàgina 43

Fontserè Carrió, Carles

(breu curriculum)

il·lustració: cartell

"Disciplina!"

Front Català d'Ordre

II GRAN SUBHASTA

EXPOSICIÓ D'OBRES D'ART A BENEFICI

**ASSEMBLEA LOCAL DE LA
CREU ROJA ESPANYOLA**
de Sant Feliu de Guíxols - Vall d'Aro

Dissabte, 29 d'agost, a les 10 h. del vespre
a l'**HOTEL JECALIS**, del «Grup Hotelier GONZALEZ»
enfrent de la gasolinera de SANT FELIU DE GUÍXOLS

LES OBRES ROMANDRAN EXPOSADES DEL 25 AL 28 D'AGOST,
AL PATI DE L'AJUNTAMENT DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

II GRAN SUBHASTA

EXPOSICIÓ D'OBRES D'ART A BENEFICI

**ASSEMBLEA LOCAL DE LA
CREU ROJA ESPANYOLA**
de Sant Feliu de Guíxols - Vall d'Aro

Dissabte, 29 d'agost, a les 10 h. del vespre
a l'**HOTEL JECSALIS**, del «Grup Hotelier GONZALEZ»
enfrent de la gasolinera de SANT FELIU DE GUÍXOLS

LES OBRES ROMANDRAN EXPOSADES DEL 25 AL 28 D'AGOST,
AL PATI DE L'AJUNTAMENT DE SANT FELIU DE GUÍXOLS

1927

CARLES FONTSERE
CARLES FONTSERE
CARLES FONTSERE
CARLES VIVO
CASELLAS ALBERTI
CERDAN
CESC
CLAPERÀ MAYA
CONSOL
COROMINAS
CUIXART
CUIXART
DALMAU
DANES BERGA
DANES JORDI
DE BOSCH
DESCALS

PORQUERES
PORQUERES
PORQUERES
GIRONA
GIRONA
BLANES
SANTA CRISTINA D'ARO
OLOT
SANT FELIU DE GUIXOLS
GIRONA
PALAFRUGELL
PALAFRUGELL
GIRONA
OLOT
OLOT
GIRONA
OLOT

ACRILIC
ACRILIC
ACRILIC
DIBUIX
CERA
MIXTE
DIBUIX
OLI
OLI
PINTURA
ACRILIC SOBRE TELA
ACRILIC SOBRE TELA
OLI
AQUAREL·LA
AQUAREL·LA
DIBUIX
OLI

DEU ANYS DE

CAR- TELLS

A BARCELONA
1977 1987

EXPOSICIÓ A ARTCAVA FUSSINA

Desembre 1987-Gener 1988

Barcelona

cartells i difusió

Carrer Pamplona, 104
☎ 300 75 09 - 300 44 13
08018 BARCELONA

Certamen Internacional

ATENEU
ENCICLOPÈDIC POPULAR
BARCELONA

26 *No a la Loapa* 1982.

Autor: Genovés, Impremta: Grafisa, Mides: 69 x 100 cms., Editor: La Crida, Impres en: Offset.

27 *1er. Certamen Internacional* 1982.

Autor: C. Fontserè, Impremta: Graficolor - Banyoles, Mides: 70 x 50 cms., Editor: Ateneu Enciclopèdic Popular, Impres en: Offset.

26 *Catalunya vista desde el exterior* 1982

Autor: Cesc, Impremta: Gráficas Aries, Mides: 68 x 48 cms., Editor: Banc Exterior d'Espanya, Impres en: Offset.

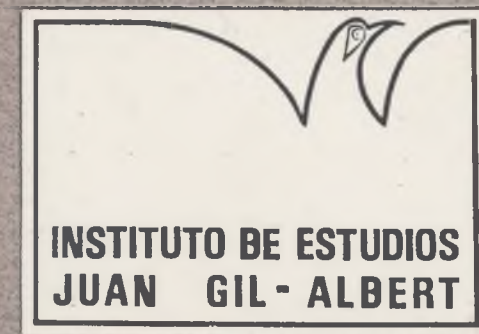

- 31-10-86 Dedicado a la guerra en Alicante, presentan la revista *Canelobre*, n.º 778, **Francisco Moreno**, Juan Martínez Leal, José Carlos Rovira, en el Aula Germán Bernácer de Alicante.
- 6-11-86 Conferencia del pintor Carles Fontseré sobre *Los carteles en la guerra civil*, en la Sala de Exposiciones de la Caja de Ahorros de Alicante y Murcia, de Alicante.
- 11-11-86 *Cartas Pueblas del Condado de Cocentaina*, de Primitivo Pla, presentado por Anorillo Gil Olcina en Cocentaina.

AÑO 1987

- 28-1-87 *Copy-Art*, de Alcalá Mellado y Níguez Canales, se presenta en Alicante, con la intervención de los autores, de Segundo García y Blasco Carrascosa.
- 30-1-87 *Copy-Art* es presentada en el Círculo de Bellas Artes de Valencia.
- 30-1-87 En Villena, Salvador Seguí, presenta el *Cancionero popular villenense*, de José M. Soler.
- 22-2-87 El número 7/8 de *Canelobre* es presentado en Villajoyosa.

MEMORIA

1986-1987

EXCMA. DIPUTACION PROVINCIAL DE ALICANTE

ELECCIONS AL PARLAMENT DE CATALUNYA 1988
ELECCIONES AL PARLAMENTO DE CATALUÑA 1988

DIPUTATS
DIPUTADOS

GIRONA - GERONA

Dono el meu vot a la candidatura presentada per:
Doy mi voto a la candidatura presentada por:

ALTERNATIVA VERDA, MOVIMENT ECOLOGISTA DE CATALUNYA

SANTIAGO VILANOVA TANÉ
MIQUEL DIDAC PIÑERO COSTA
JORDI TORRENT PADROSA
ARGIMIRO GONZÁLEZ ESTÉVEZ
SERGI ESPIGULÉ JORDÀ
PEDRO CARBONELL MITJANS
CARLOS FONTSERÉ CARRIÓ
MARIA ROSARIO CRUZ RIVARES
JOAN MARIA CARRANZA FONT
CARME AMAT COLLADO
PERE MARTÍNEZ PUJADAS
IGNACIO ROCAS HUERTAS
TOMÁS PAGÉS BOSCH
JOSEFA MADRID MADRID
JOSÉ MORENO ARRIBAS
JUANA MARTÍNEZ SANZ
SALVADOR AMELA MASIP

Suplents:

Suplentes:

RAMON MANEN FOLCH
GUADALUPE FANA ALONSO
JORDI CALLOL ARMENGOL

Museu Municipal de Gavà

Masía Can Tintorer - Rafael de Casanova, 5
Gavà - Baix Llobregat
08850 Barcelona

MEMORIA D'ACTIVITATS - fins 1988

Nova York, vista i viscuda per un català

Fotografies de Carles Fontserè.
(Generalitat de Catalunya, maig 1984)
La fascinació de la ciutat dels gratacels
a través de l'ull artístic d'aquest
barceloní.

Nova York

vista i viscuda per un català
Fotografies i textos: Carles Fontserè

Gaudí dissenyador

Fotografies de Francesc Català-Roca
(Generalitat de Catalunya, maig 1984)
Una nova lectura d'en Gaudí a través

JOAN MIRÓ: C

Amb la col·laboració del
CASAL DE CULTURA SANT
del 26 d'abril al 17 de maig

DEPARTAMENT DE CULTURA DE LA GR
DIRECCIÓ GENERAL D'EDUCACIÓ I CULTURA

Antoni Cumella,
ceràmiques 1981-1983
(Col·lecció de l'autor,
Catalunya, desembre)
Art, saviesa i paciència
magnífica creació de
Cumella.

Joan Brossa. Poesia vis
Poemes objectes. Carte
(Col·leccions diverses,
Catalunya, juny-juliol)
La ironia i la crítica, el
a cavall entre lo art i
està present en aqu
Brossa.

CUMELLA
CERÀMIQUES

¿¿Fontserè?? *per Ramon Barnils*

El cartellista Fontserè, d'anomenada internacional, clàssic del gènere, citat a totes les enciclopèdies mínimament modernes com un dels cims del cartellisme ja en l'època pionera —anys trenta i, en propagandística política mitjançant cartells, la revolució i la guerra de 1936-1939— viu tocant a l'estany de Banyoles.

L'estany de Banyoles és un dels escenaris triats pels cervells dels Jocs Olímpics de Barcelona, que se celebraran si Déu vol el 1992. Hi volen fer una classe o altra de regates, es veu.

Bé. El gran Fontserè, combatiu com sempre —com Picasso, com Miró, com Casals— pensa que l'estany de Banyoles és exactament això, un estany i no un llac —que és el que diuen els ignorants. Carles Fontserè, setanta-dos anys, gran barba, impressionant melena, bigoti de respecte, ulls i celles de dimoni encès, considera que un estany és un estany, i no el Gran Llac dels Esclaus, i que per tant no és assenyat d'afligir-lo amb

l'*overbooking* previst d'atletes, llanxes, jutges, entrenadors i d'altre bestiar de la collita del 92; considera que s'ha de tenir mesura en tot, i que l'allau del 92 és desmesurat per al modest, i agradable, estany de Banyoles: considera que l'amor dels organitzadors de Barcelona-92 per l'estany de Banyoles és d'aquests amors que maten.

I va escriure una carta a una alta autoritat olímpica donant-li a conèixer aquesta opinió; contrària a la de l'alta autoritat olímpico-municipal.

Fins aquí, res a dir, són dues opinions.

Però ja ara es pot dir que té raó Fontserè. Que la raó de fons és amb Fontserè. Que qui té cultura, qui sap el que es diu —qui té el mínim de cultura exigible— és Fontserè.

I que l'alta autoritat olímpico-municipal no té raó en allò de situar les regates a Banyoles.

Perquè resulta que, per damunt de l'opinanble opinió en favor o en contra de les regates a Banyoles, hi ha un

fet comprovable: la carta de l'excel·lent Fontserè, del cèlebre Fontserè, del gran artista Fontserè no li ha estat contestada. Els responsables dels Jocs Olímpics de 1992 no han donat cap raó a Fontserè, ni cap explicació, ni cap excusa.

L'han ignorat. I qui ignora qui és Fontserè, qui menysprea un home de la seva categoria, del seu currículum, de la seva actuació; qui no sap qui és Fontserè i el tracta com si fos un sol vot, aquest tal no és digne de decidir, legítimament, si a Banyoles es poden fer regates o no; tampoc no deu saber diferenciar un estany d'un llac, ni quins guanys i quines pèrdues ens suposaran, a tots, que se celebrin les regates olímpiques a Banyoles.

Ens mana una colla de nens de pis amb carreres aprovades en exàmens dubtosos. □

ETS VERD?

Diumenge, 11
a les 12 del migdia

**ACTE
ECO-NACIONALISTA**

**SANTI
VILANOVA**

Plaça de Catalunya

GIRONA

**CARLES
FONTSERÉ**

T'HI ESPEREM!

Punt D'acció - 9/88 - Girona

Proceedings of the Cauca Marxism and

at the College Art Association Conve
January, 1978

Radical Art: Theory and Practice

- Carl Andre
- Rudolf Baranik
- Joan Braderman
- Gulsen Calik
- Eva Cockcroft
- Leon Golub
- Cliff Joseph
- Martha Rosler
- Alan Sondheim
- May Stevens

Art and Ideology

- Art History and the History of the Apprecia
by Nicos Hadjinicolaou
- Degas' "Slice of Life" 1870-1885
by Eunice Lipton
- Ideology and Contradiction: Courbet's "T
by Larry D. Lutchmansingh
- The Myth of the Artist as Rebel and Hero
by Kenneth Courtts-Smith
- Art and Revolution in the Spanish Civil
by Peter K. Klein
- Political Implications of Durer's "Knigh
by Ursula Meyer
- Meyer Schapiro's Marxism
by Donald B. Kuspit
- Ritual and Ideology at the Museum
by Alan Wallach and Carol Duncan

further blames "the immense discrepancy between the produced works and the reality in whose name one pretends to speak," and above all, the incapacity to express and exalt human values.

The basic problem of how the art in the Civil War and its revolution should look gets perhaps its clearest expression in the polemic between Ramón Gaya and Renau, published in 1937 in the prestigious periodical *Hora de España*.²³ Gaya also finds most of the War posters unconvincing and inadequate to the situation, but for other reasons: he blames them for being too cold, too perfect and too calculated.²⁴ He wants instead, posters which are emotional, impulsive and moving, posters which would affect "soul and sentiment" in the way Goya, Delacroix and Daumier had achieved it in the past.²⁵ He rejects the letter poster and also the technique of fotomontage. The latter, through its authentic testimony, would be adequate to the foreign public abroad.²⁶ However, within Spain, he claims for a "free", "spontaneous" poster art which would inspire the people and fill them with enthusiasm.²⁷ In conclusion, he demands what he calls a "painting poster" ("cartel-pintura").²⁸

Against this obviously traditional position of Gaya, Renau makes the distinction between the "purely emotional" intention of the free artist and the specific social and political function of the poster artist who "has to explain and to resolve problems of a concrete logic for the masses."²⁹ For this task, the poster artist should "need an objective concept of things, he should calculate thoroughly the efficiency of his artistic means and test continuously his psychotechnical capacity regarding the reaction of the masses towards his art."³⁰ As a consequence of his intellectual concept of the propaganda poster as an instrument to inform and mobilize the masses, Renau defends the modern technical means of the visual arts, especially the photographic element whose "emotional and dramatic values may be not reached by the traditional means of expression."³¹ He thus claims as model John Heartfield, the German master of the political fotomontage, and not Goya. He categorically states: "Yesterday Goya, today John Heartfield."³²

How the divergent positions of Renau and Gaya corresponded to the artistic situation will be discussed through some examples of the different types of Civil War posters. Mainly, these had to fulfill the following functions:

- 1) contrary to the position of Gaya, to inform about historical events and developments;
- 2) generally to mobilize the masses on one side against something, like the enemy and his ideology, or against faults and errors among their own ranks, or—on the other side—for something, like the revolution, the victory, heroic resistance, solidarity, etc.

The functions of information and announcement may illustrate, for example, two posters, both of which advertise periodicals which pretend to deal with all aspects of life: the poster for the periodical *Nova Iberia*,³³ done in the stylized design of contemporary commercial publicity, though representing a worker with a book in his hand, looks like the typical cover of a cultural magazine. In contrast, the poster advertising the weekly *Umbral*³⁴ combines the outline of a soldier's head with photographs from different sectors: of life, thus demonstrating convincingly that this magazine authentically covers all these aspects. Hence, regarding the functions of information and announcement, the photomontage seems the more appropriate method.

This applies also to the type of poster which attempts to evoke negative emotions against the enemy through the representation of victims of his barbarous destructions. For example, two posters with basically the same content: the plea to "Help" Madrid, which is threatened by Fascist bombardments. The terrible effects of the bombings—the sufficing of the civilian population and the destruction of the houses³⁵—are represented in a poster of conventional design (Fig. 1)³⁶ in a sentimental, emotional manner, while the photomontage poster (Fig. 2)³⁷ expresses the effects in a much more stirring and authentic way.

It is more difficult to judge, when comparing the photomontage with posters done in a pathetic, expressionist realism. For example, consider two posters with the theme, "Crush Fascism!" They not only reflect two different stylistic trends, but also two different political conceptions about how to conquer Fascism. In the photomontage by the Barcelona photographer, Catalá (Fig. 3),³⁸ the foot of a poor peasant in a modest bast shoe steps on the edge of a swastika which is already brittle, thus indicating a confidence in the historical destiny of the people as conqueror of Fascism. On the other hand, the expressionist poster (Fig. 4),³⁹ a call to enter the

airforce in order to crush Fascism, betrays an obvious voluntarist attitude, i.e., the belief in the pure heroic will as the main force to crush the Fascist enemy (note the fist punching violently upwards).

As an example of the propagation of human values in the War posters, we first have the theme of solidarity, expressed through the motif of the handshake. A false, affected version of this subject is found in a Nationalist poster⁴⁰ pretending that, under Franco, working class and traditional peasantry will join together (note the affected upright position of the worker, like that of a Spanish nobleman, and the folklore type dress of the peasant). The Republican poster⁴¹ propagates the unity of the revolutionary trade unions through the cordial handshake of two workers in front of the barbed wire, the handshake, in the center of the composition and framed by the red star, is here more emphasized. This motif appears most convincingly in a photomontage poster which claims the unity of the two big trade unions UGT and CNT⁴²: it focuses entirely on the expressive handshake, leaving out the bodies completely.

As a final comparison between photomontage and expressionist posters, we may take the great them of liberty in the well-known Heartfield photomontage, *Liberty Fights in their Ranks* (Fig. 5)⁴³ and the equally well-known poster, *Liberty!*, created by the Catalan Fontseré for the radical Anarchist association FAI (Fig. 6).⁴⁴ Heartfield combines Delacroix's painting, *Liberty Leading the People*, with a press photo of the successful Republican defenders of Madrid, indicating not only that the Spanish Republic was defending liberty against the Fascist aggressors, but also that the bourgeois revolutions of the 19th century were the forerunners of the 20th century proletarian revolutions like that of the Spanish Civil War. The forward pressing figure of Liberty and the soldier with the triumphantly raised arms add an enthusiastic element to this complex political message. In contrast, the *Liberty!* poster by Fontseré is bare of any historical allusions and analytical elements. There is only one highly emotional theme: the yearning cry of the Spanish people for liberty (the slogan of the poster) and revolution (the reaper with the raised sickle was the Catalan symbol for social revolution).⁴⁵ While the red and black of the streaming Anarchist flag furnish an energetic, dynamic background, the tormented, exhausted face and the heavy gesture of the raised arm look desperate and seem to foreshadow the tragic end of the bitter fight of the Spanish people for freedom and revolution.

It is typical of the specific Spanish situation that most of the posters were created during the first year of the War, when the social revolution was not yet liquidated by the conservative forces of the Popular Front,⁴⁶ and that most of them were done in Catalonia—besides Aragon—the social revolution was most applied.

**ALTERNATIVA
VERDA**

ETS VERD?

Diumenge, 11
a les 12 del migdia

**ACTE
ECO-NACIONALISTA**

Plaça de Catalunya
GIRONA

**SANTI
VILANOVA
CARLES
FONTSERÉ**

T'HI ESPEREM!

For kind help, grateful to Mr. Manuel C. Pica, 20 Calvo
From the above basic publication, Social and Political Broué/Témir Jackson, The S (1965); H. Thom York, 1977.
Cf. Broué/Témir, "Ibid.", 131-151
See e.g., Vertice, art of Franco Sp. (1977), 87-88.
Like, for instance, (Cirici, op. cit., fig. 39, 4; See ibid., fig. 39, 4; Cf. J. Garcia, Biblio de la Cierva, Biblio; A first useful account arte en España (M...

Punt D'Art - 9/88 - Girona

CAN GINEBREDA
HOSTAL

HORARI: de 12 a 24 h. Dilluns tancat

Informació: Tels. 57 14 50 - 57 28 80 - 57 01 15 - 57 16 51 - 20 36 93 (provisionals)

per Ginestar S.L. i

Grubleda atenant
litat. resumida en

atalana: bar i cafè.
llerra i centre de
indret atraient i
d'escultures.

re els volcans de
Blanyoles.

TARDOR FOTOGRÀFICA

Toni Catany + 29

Artemi, Antoni Bonadona, Vadó Bosch, Francesc Butinyà, Josep Capellà, Jordi Carrera, Joan Comalat, Pere Duran, Carles Fontserè, Maria Geli, J. L. Herrero, J. Ma. Llauger, J. Lopez Coderch, Carme Masià, Tama Mercader, Jordi Mestre, Carles Mitjà, J. Ma. Oliveras, Pablito, Pablito júnior, Esteve Palmada, Ricard Pardo, Joan Ma. Pau, Joaquim Puigvert, Pere Sicília, Moisès Tibau, Rosemarie Trostel, Claudi Valentí, Francesc Viñeta:

A aquestes altures, ja és d'allò més ociós preguntar-se si la fotografia és un art o no. Perquè, malgrat les injustes reticències que «l'art de la llum» encara provoca en el món artístic i del col·leccionisme, cal constatar que aquestes imatges, realitzades sempre amb un ull subjectiu, constitueixen l'aportació visual més important de la nostra era. I allò visual — creatiu —, naturalment, és art.

La segona mostra de l'espai d'art Can Ginebreda, titulada amb un irònic homenatge «Tardor fotogràfica», aplega la remarcable obra de Toni Catany —reconegut valor internacional— i la de 29 fotògrafs (o, si voleu, «creadors visuals») amb una deliberada inclusió de tots els gèneres: de la publicitat al reportatge, de la fotografia «creativa» o «artística» fins al collage i les manipulacions conceptuals.

Jaume Fàbrega

(Associació Internacional de Crítics d'Art)

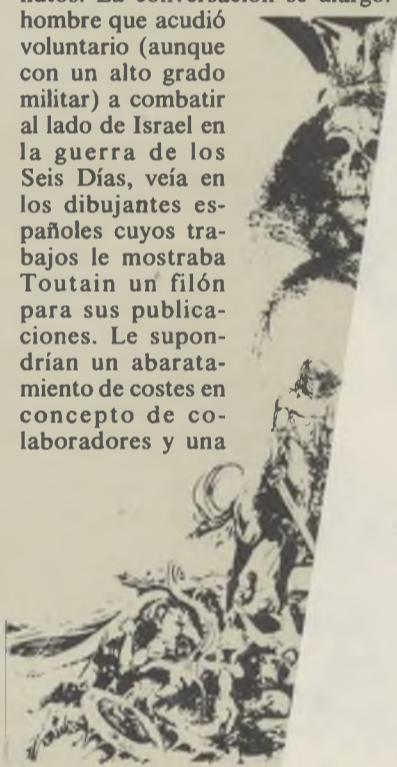
INAUGURACIÓ:

Diumenge, 25 de setembre, a les 7 h.

Aquel desembarco en Nueva York

JAVIER COMA

Jim Warren, neoyorquino de las revistas de fantasmas *Creepy*, *Eerie* y *Vampirella*, recibió en 1970 al agente barcelonés Josep Toutain, advertencia de que sólo podía concebirse un proyecto de colaboración. La conversación se alargó: un hombre que acudió voluntario (aunque con un alto grado militar) a combatir al lado de Israel en la guerra de los Seis Días, veía en los dibujantes españoles cuyos trabajos le mostraba Toutain un filón para sus publicaciones. Le supondrían un abaratamiento de costes en concepto de colaboradores y una

A principios de 1971, la Academia de Artes del Comic-Book inauguró sus premios anuales; entre ellos, el concedido a la mejor obra extranjera. Esteban Maroto fue, con toda justicia, el vencedor en esta categoría.

(Archie Goodwin, prólogo al libro 'Cuando el comic es arte. Esteban Maroto', Toutain, Barcelona, 1976.)

290

Víñeta de Cuatro jinetes del Apocalipsis, por José Ortiz.

cierta novedad en estilos gráficos, aunque debían plegarse a los guiones de los escritores habituales de las revistas Warren.

Un ingente grupo de dibujantes hispanos hizo acto de presencia en los mensuales de Jim Warren, y una buena parte de ellos trabajó reiteradamente, vía la agencia Selecciones Ilustradas, de Toutain, para tales revistas. Algunos, como Fernando Fernández y Josep Maria Beá, lograron evadirse de los guiones norteamericanos y escribir los textos de sus historietas. José González fue elegido para ilustrar las aventuras de la heroína fantástico-erótica *Vampirella*. Esteban Maroto y José Ortiz alcanzaron un prestigio estelar que les permitió colaborar con editoriales de *comic-books*. Los trabajos hispanos para las revistas Warren volvían a Barcelona para su versión al castellano en publicaciones como *Vampus*, *Rufus* y *Vampirella*, y cuando Toutain se hizo editor comenzó a producir obras cuyas características y autorías garantizaban la venta de los derechos en Estados Unidos.

FRANCOTIRADORES. La intensa labor de Toutain para abrir mercado en Estados Unidos a los *comics* españoles se desarrolló históricamente entre dos éxitos individuales, el de Jorge Longarón y el de Pepe Moreno. Longarón fue reclutado en 1969 por la agencia Chicago Tribune-NY Daily News Syndicate para dibujar una serie de tiras diarias y entregas dominicales, *Friday Foster*, con guiones a cargo de Jim Lawrence. La serie debutó el 18 de enero de 1970, y Longarón la realizó hasta unos meses antes de que, en 1974, fuera clausurada.

El caso de Pepe Moreno resultó bien distinto. Era un desconocido en España y aún no había cumplido los 24 años cuando tomó el avión a Nueva York, en 1977. Obtuvo trabajo en la edición *underground* llamada *Nart*, pasó a colaborar en dos revistas de *comics* para adultos, *Epic* y *Heavy Metal*, y estableció su residencia en Nueva

York durante 1982. Sus obras (*Rebel*, *Zeppelin*, *Joe's Air Force*, *Gene Kong*...) adictas a la convulsión del orden y al tema de la violencia, han triunfado no sólo en Estados Unidos, sino también en Europa; últimamente trabajaba en el campo de la animación para series con destino a la pequeña pantalla.

La leyenda y la historia de los *comics* hispánicos hablan de ilustres precedentes con respecto a la travesía del Atlántico. En tiempos lejanos, el gran ilustrador catalán Junceda había recibido la oferta de un importante *syndicate* para trasladarse a Estados Unidos y dibujar una serie de *comics* con difusión en la Prensa, pero, según confesó a sus íntimos, la idea le asustó. Por el dibujante mexicano de Mickey Mouse Román Arámbula se ha sabido que Manuel González, dibujante de las entregas dominicales del ratón nacido en Zamora el año 1912. El humorista Sergio Aragonés, célebre colaborador del mensual satírico *Mad* y últimamente autor del *comic-book* paródico de la fantasía heroica *Groo the Wanderer*, vio la luz en Castellón en 1937 y fue llevado por sus padres al otro lado del Atlántico cuando finalizaba la guerra civil. El famoso cartelista Carles Fontserè se exilió a Estados Unidos al término de dicha contienda, y trabajó durante un tiempo para los *comic-books*, con presencia en la serie *Wild Bill Elliott*. Y se ha lucubrado mucho en relación a que el dibujante barcelonés Jordi Buxadé, que estuvo invitado en los ranchos del autor de *Red Ryder*, Fred Harman, gozase de notorias posibilidades para continuar esta popular serie de género *western*.

Sin embargo, el momento decisivo para la penetración de los dibujantes españoles de *comics* en Estados Unidos correspondió al desembarco neoyorquino propiciado por Josep Toutain cuando alboreaba la década de los setenta. Será difícil que pueda repetirse un fenómeno análogo y de similar envergadura. ■

TARDOR FOTOGRÀFICA

Toni Catany + 29

Artemi, Antoni Bonadona, Vadó Bosch, Francesc Butinyà, Josep Capellà, Jordi Carrera, Joan Comalat, Pere Duran, Carles Fontserè, Maria Geli, J. Ll. Herrero, J. Ma. Llauger, J. López Coderch, Carme Masjà, Tama Mercader, Jordi Mestre, Carles Mitjà, J. Ma. Oliveras, Pablito, Pablito júnior, Esteve Palmada, Ricard Pardo, Joan Ma. Pau, Joaquim Puigvert, Pere Sicília, Moisés Tibau, Rosemarie Trostel, Claudi Valentí, Francesc Viñeta.

A aquestes altures, ja és d'allò més ociós preguntar-se si la fotografia és un art o no. Perquè, malgrat les injustes reticències que «l'art de la llum» encara provoca en el món artístic i del col·leccionisme, cal constatar que aquestes imatges, realitzades sempre amb un ull subjectiu, constitueixen l'aportació visual més important de la nostra era. I allò visual — o creatiu —, naturalment, és art.

La segona mostra de l'espai d'art Can Ginebreda, titulada amb un irònic homenatge «Tardor fotogràfica», aplega la remarcable obra de Toni Catany — reconegut valor internacional — i la de 29 fotògrafs (o, si voleu, «creadors visuals») amb una deliberada inclusió de tots els gèneres: de la publicitat al reportatge, de la fotografia «creativa» o «artística» fins al collage i les manipulacions conceptuals.

Jaume Fàbrega

(Associació Internacional de Crítics d'Art)

per Ginestar S.L. i
Grabuleda atenant
litat, resumida en
atalana: bar i cafè.
lerna i centre de
ndret atraient i
d'escultures.
re els volcans de
Banyoles.

GINEBREDA
HOSTAL

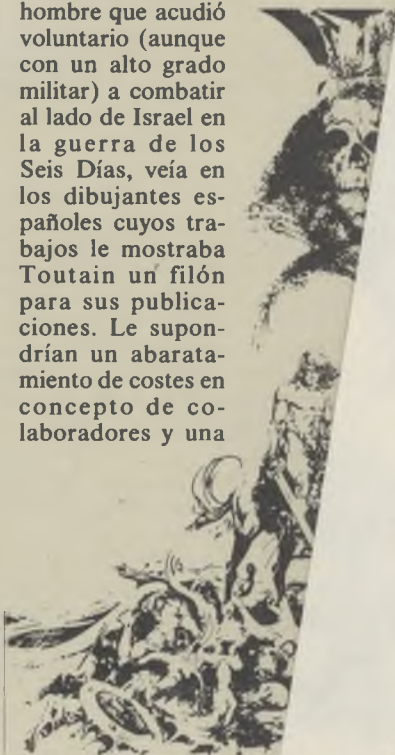
Desa fotogràfica - Josep Comalat (fotogràfica) - Maria Oliveras (fotogràfica) - Tònia Mas (fotogràfica) - Jordi Buxadé (fotogràfica)

Comics

Aquel desembarco en Nueva York

JAVIER COMA

Jim Warren, neoyorquino de las revistas de fantasmas *Creepy*, *Eerie* y *Vampirella*, recibió en 1970 al agente barcelonés Josep Toutain, advertencia de que sólo podía concebirse en unos minutos. La conversación se alargó: un hombre que acudió voluntario (aunque con un alto grado militar) a combatir al lado de Israel en la guerra de los Seis Días, veía en los dibujantes españoles cuyos trabajos le mostraba Toutain un filón para sus publicaciones. Le suponían un abaratamiento de costes en concepto de colaboradores y una

CLÁSICOS
Y
MODERNOS
19

Viñeta de Cuatro jinetes del Apocalipsis, por José Ortiz.

A principios de 1971, la Academia de Artes del Comic-Book inauguró sus premios anuales; entre ellos, el concedido a la mejor obra extranjera. Esteban Maroto fue, con toda justicia, el vencedor en esta categoría.

(Archie Goodwin, prólogo al libro 'Cuando el comic es arte. Esteban Maroto', Toutain, Barcelona, 1976.)

cierta novedad en estilos gráficos, aunque debían plegarse a los guiones de los escritores habituales de las revistas Warren. Un ingente grupo de dibujantes hispanos hizo acto de presencia en los mensuales de Jim Warren, y una buena parte de ellos trabajó reiteradamente, vía la agencia Selecciones Ilustradas, de Toutain, para tales revistas. Algunos, como Fernando Fernández y Josep Maria Beà, lograron evadirse de los guiones norteamericanos y escribir los textos de sus historietas. José González fue elegido para ilustrar las aventuras de la heroína fantástico-erótica *Vampirella*. Esteban Maroto y José Ortiz alcanzaron un prestigio estelar que les permitió colaborar con editoriales de comic-books. Los trabajos hispanos para las revistas Warren volaban a Barcelona para su versión al castellano en publicaciones como *Vampus*, *Rufus* y *Vampirella*, y cuando Toutain se hizo editor comenzó a producir obras cuyas características y autorías garantizaran la venta de los derechos en Estados Unidos.

FRANCOTIRADORES. La intensa labor de Toutain para abrir mercado en Estados Unidos a los comics españoles se desarrolló históricamente entre dos éxitos individuales, el de Jorge Longarón y el de Pepe Moreno. Longarón fue reclutado en 1969 por la agencia Chicago Tribune-NY Daily News Syndicate para dibujar una serie de tiras diarias y entregas dominicales, *Friday Foster*, con guiones a cargo de Jim Lawrence. La serie debutó el 18 de enero de 1970, y Longarón la realizó hasta unos meses antes de que, en 1974, fuera clausurada. El caso de Pepe Moreno resultó bien distinto. Era un desconocido en España y aún no había cumplido los 24 años cuando tomó el avión a Nueva York, en 1977. Obtuvo trabajo en la editorial Warren, fletó en San Francisco una publicación *underground* llamada *Nart*, pasó a colaborar en dos revistas de comics para adultos, *Epic* y *Heavy Metal*, y estableció su residencia en Nue-

va York. Jim Warren, Joe... convulsión... han triunfado... también... campo de... la pequeña... La ley... cos hablan... a la travesía... gran ilustrador... la oferta de... darse a Est... comics con... confesó a su... dibujante me... Arámbula se... dibujante de l... disneyano en l... 1938 hasta 194... nacido en Zam... Sergio Aragonés... sual satírico *Man... book paródico d... Wanderer*, vio la... llevado por sus p... cuando finalizaba... telista Carlos Fon... dos al término de... rante un tiempo p... sencia en la serie F... brado mucho en rel... celonés Jordi Buxad... ranchos del autor d... gozase de notorias p... esta popular serie de... Sin embargo, el mo... netración de los dibuj... en Estados Unidos co... neoyorquino propici... cuando alboreaba la dé... difícil que pueda repetir... y de similar envergadura

CAN GINEBRED
HOSTAL

TARDOR FOTOGRÁFICA Toni Catany + 29

Artemi, Antoni Bonadona, Vadó Bosch, Francesc Butinyà, Josep Capellà, Jordi Carrera, Joan Comalat, Pere Duran, Carles Fontserè, Maria Gell, J. Ll. Herrero, J. Ma. Llauger, J. López Coderch, Carme Masjà, Tama Mercader, Jordi Mestre, Carles Mitjà, J. Ma. Oliveras, Pablito, Pablito júnior, Esteve Palmada, Ricard Pardo, Joan Ma. Pau, Joaquim Puigvert, Pere Sicília, Moisès Tibau, Rosemarie Trostel, Claudi Valentí, Francesc Viñeta.

A aquestes altures, ja és d'allò més ociós prequntar-se si la fotografia és un art o no. Perquè, malgrat les injustes reticències que «l'art de la llum» encara provoca en el món artístic i del col·leccionisme, cal constatar que aquestes imatges, realitzades sempre amb un ull subjectiu, constitueixen l'aportació visual més important de la nostra era. I allò visual —o creatiu—, naturalment, és art.

La segona mostra de l'espai d'art Can Ginebreda, titulada amb un irònic homenatge «Tardor fotogràfica», aplega la remarcable obra de Toni Catany —reconegut valor internacional— i la de 29 fotògrafs (o, si voleu, «creadors visuals») amb una deliberada inclusió de tots els gèneres: de la publicitat al reportatge, de la fotografia «creativa» o «artística» fins al collage i les manipulacions conceptuals.

Jaume Fàbrega
(Associació Internacional de Crítics d'Art)

INAUGURACIÓ:
Diumenge, 25 de setembre, a les 7 h.

203

OBRES DE PINTURA CATALANA MODERNA

Exposició en memòria de Joan Baptista Cendrós i Carbonell

DEL 16,

PUNT
DIARI

Divendres, 19 d'agost de 1988

Cultura

a la Sala d'exposicions de la Cambra de Comerç, Indústria i Na

Va ser un dels principals protectors de la pintura catalana

Homenatge a Joan Baptista Cendrós amb l'exposició de la seva col·lecció

SANT FELIU DE GUÍXOLS (Del nostre corresponal, **Salvador Calabuig**).— Vint-i-tres obres de pintura catalana moderna estaran exposades des del dia 16 fins al 31 d'aquest mes a la Sala d'Exposicions de la Cambra de Comerç de Sant Feliu. Les obres són una petita mostra de la col·lecció de Joan Baptista Cendrós, que és considerat com un dels protectors més importants de la pintura catalana moderna. L'exposició, organitzada per la regidoria de cultura de l'Ajuntament de Sant Feliu, vol retre homenatge a Cendrós «mig veí de Sant Feliu», tal com l'anomena l'alcalde. Cendrós va morir el 9 de juliol de 1986.

En la inauguració d'aquesta exposició, que va tenir lloc el dia 16, hi van assistir entre d'altres personalitats de la política i de la cultura catalana, dos consellers de la Generalitat: Lluís Alegre, recent nomenat conseller de Turisme, i Macià Alavedra, conseller d'Indústria. Entre les obres exposades hi ha treballs de Tàpies, Grau-Garriga, Albertí, Amat, Antoni Pitxot, Sanvicens, M.Vila i Fontserè. L'Ajuntament ha editat, per a aquesta exposició, un catàleg a tot color amb reproducció de les pintures, una autobiografia del mateix Cendrós, i un escrit de l'alcalde Josep Vicente.

Cendrós va aconseguir acumular una important fortuna en el ram de la perfumeria. Va ser propietari de la marca Floid, que va exportar a més de 50 països. Cendrós va destinar part d'aquests diners a subvencionar, entre els anys 40 i 50, l'Institut d'Estudis Ca-

talans. L'any 1959 va fundar el premi Sant Jordi de novel·la i el 1961, juntament amb altres companys, va crear Òmnium Cultural. Va aconseguir repatriar l'editorial Proa i la va cedir més tard a la Fundació Enciclopèdia Catalana, entitat de la qual n'era el vice-president. També va ser un dels cofundadors de Banca Catalana el 1960, i un dels 25 processats per la fallida d'aquest banc. Políticament es va destacar per la creació del grup *Llibertat i Democràcia Social*, que es va transformar en *Esquerra Democràtica de Catalunya*, en què també militaven Ramon Trias Fargas i Macià Alavedra.

L'alcalde, Josep Vicente, va presentar Cendrós com «un dels darrers exemples del burgès amb més ideologia que la simple del diner, amb una ideologia que s'origina en el sentit de pàtria com una cosa absoluta i suficient en si

Macià Alavedra i Josep Vicente contemplen els quadres de l'exposició-homenatge a Joan Baptista Cendrós

mateixa» Segons Vicente, «Cendrós tot ho traduïa a pàtria: així ho feia en adquirir llibres o pintura, en recuperar i continuar editorial i edicions extraviades. No es pot pensar que ho fes amb

motivacions de tresorejament personal —com l'avar que compta infinitament amb els diners— sinó per contribuir a reconstruir un pàtria en tota la seva amplitud».

AJUNTAMENT DE

SANT FELIU DE GUÍXOLS

Va ser un dels principals protectors de la pintura catalana

Homenatge a Joan Baptista Cendrós amb l'exposició de la seva col·lecció

SANT FELIU DE GUÍXOLS (Del nostre corresposnal, **Salvador Calabuig**).— Vint-i-tres obres de pintura catalana moderna estaran exposades des del dia 16 fins al 31 d'aquest mes a la Sala d'Exposicions de la Cambra de Comerç de Sant Feliu. Les obres són una petita mostra de la col·lecció de Joan Baptista Cendrós, que és considerat com un dels protectors més importants de la pintura catalana moderna. L'exposició, organitzada per la regidoria de cultura de l'Ajuntament de Sant Feliu, vol retre homenatge a Cendrós «mig veí de Sant Feliu», tal com l'anomena l'alcalde. Cendrós va morir el 9 de juliol de 1986

En la inauguració d'aquesta exposició, que va tenir lloc el dia 16, hi van assistir entre d'altres personalitats de la política i de la cultura catalana: dos consellers de la Generalitat: Lluís Alegre, recent nomenat conseller de Turisme, i Macià Alavedra, conseller d'Indústria. Entre les obres exposades hi ha treballs de Tàpies, Grau-Garriga, Albertí, Amat, Antoni Pitxot, Sanvicens, M.Vila i Fontseré. L'Ajuntament ha editat, per a aquesta exposició, un catàleg a tot color amb reproducció de les pintures, una autobiografia del mateix Cendrós, i un escrit de l'alcalde Josep Vicente.

Cendrós va aconseguir acumular una important fortuna en el ram de la perfumeria. Va ser propietari de la marca Floid, que va exportar a més de 50 països. Cendrós va destinar part d'aquests diners a subvencionar, entre els anys 40 i 50, l'Institut d'Estudis Ca-

talans. L'any 1959 va fundar el premi Sant Jordi de novel·la i el 1961, juntament amb altres companys, va crear Òmnium Cultural. Va aconseguir repatriar l'editorial Proa i la va cedir més tard a la Fundació Enciclopèdia Catalana, entitat de la qual n'era el vice-president. També va ser un dels cofundadors de Banca Catalana el 1960, i un dels 25 processats per la fallida d'aquest banc. Políticament es va destacar per la creació del grup *Llibertat i Democràcia Social*, que es va transformar en *Esquerra Democràtica de Catalunya*, en què també militaven Ramon Trias Fargas i Macià Alavedra.

L'alcalde, Josep Vicente, va presentar Cendrós com «un dels darrers exemples del burgès amb més ideologia que la simple del diner, amb una ideologia que s'origina en el sentit de pàtria com una cosa absoluta i suficient en si

Macià Alavedra i Josep Vicente contemplen els quadres de l'exposició-homenatge a Joan Baptista Cendrós

mateixa» Segons Vicente, «Cendrós tot ho traduïa a pàtria: així ho feia en adquirir llibres o pintura, en recuperar i continuar editorial i edicions extraviades. No es pot pensar que ho fes amb

motivacions de tresorejament personal —com l'avar que compta infinitament amb els diners— sinó per contribuir a reconstruir una pàtria en tota la seva amplitud».

C. FONTSERÉ
ARBRES

R. ROGENT
POBLE

Daltabaix a l'estany

L'eminent cartellista Carles Fontseré, el creador plàstic Fontseré, el minuciós fotògraf del batec humà de Nova York, un dels artistes amb més sensibilitat ecològica del país, escenògraf de nissaga fantasiosa, escriptor esmolat i polemista, està que bufa. La decisió de celebrar les competicions de rem dels Jocs Olímpics de Barcelona 1992 a l'estany de Banyoles l'ha trasbalsat. El daltabaix de gent que originarà tot aquest sidral, la realització d'obres d'infraestructura per als atletes, entrenadors, llanxes i la parafernàlia addicional que normalment sol derivar-se de l'olimpisme, presentarà una agressió contra l'equilibri natural de l'estany, un greu atemptat a la supervivència de la romàntica bassa de la capital del terraport de l'Empordà. «Fins ara havia cregut que el seny que ens atribuïm els catalans s'hauria imposat sobre l'estupidesa manifesta dels aprofitadors de sempre —exclama desencisat—, però pel que sembla no ha estat així». Fontseré, barba fluent de pope rus, celles de patriarcal hebreu i paraula encesa, amable, civilitzada i precisa, es el Tostoi rediviu, el Thoreau de l'estany de Banyoles. Quan aquest bosquet s'enfada, però, fa basarda i sembla talment un caçador de lleons assassins, o un domador d'ossos rebels i d'altres feres salvatgines i pocasoltes. Amb tota la saviesa i l'experiència d'un mugic de 72 anys, es pregunta si perpetrarem a posta un crim paisatgístic o si, al contrari, aquest perill provocarà una sana reacció en el nostre poble tan mesell i conformista. Podria semblar que aquesta dèria és pròpia de quatre visionaris emersonians, però Fontseré precisa: «Tots els banyolins amants del medi natural, tots els catalans respectuosos de l'harmonia ecològica i estètica del paisatge de l'estany —que són molts—, són contraris a qualsevol activitat que pugui amenaçar-lo». El paratge on es pensa celebrar l'empastifada olímpica del rem és molt delicat, i, d'altra banda, no cal oblidar que a Banyoles i ha un estany; no pas un llac. La superfície i la vitalitat dels estanys són molt modestes i com és ben sabut, tendeixen a desaparèixer, adés per raons naturals adés per l'acció indiscriminada i frívola de l'home «seria irònic, per no dir una cosa més greu, que aquest paratge natural, únic a Catalunya, que fou protegit per la dictadura franquista declarant-lo paraje pintoresco, ara la democràcia catalana el convertís en un paratge degradat».

Carles Fontseré, que viu i treballa tocant a l'estany, esperonat per la transcendència de la qüestió, s'ha mogut, ha desplegat tota l'activitat imaginable per a combatre aquest nyap. Ha escrit cartes als diaris, ha adreçat lletres de desamor a Pasqual Maragall, als socialistes i als convergents, donant a conèixer el seu parer repatani. Jo, la veritat, no em penso pas que la contestació de Fontseré produeixi fruits immediats. Però respectaré sempre la grandesa i l'empenta d'aquest il·luminat defensor de causes impossibles. «El vandalisme oficial —diu sibil·linament— ben intencionat o no, és el que mes grans estrais origina als parcs, llars, estanys i altres paratges. A Nova York per exemple, alcaldes actius i homes de negoci prominents interessats a passar a la posteritat han vist el Central Park com el lloc més idoni per bastir el «seu» monument. Si no hagués estat per la lluita aferrissada i constant de tots aquells que volien que les coses es conservessin tal com estaven, la noblesa natural del parc hauria desaparegut sota els bulldozers i el formigó, enemics dels arbres i de les plantes, dels nens, dels artistes, dels poetes i dels enamorats, dels llacs i de les roques entre les quals s'esmuny l'aigua» Carles Fontseré, més profètic, més ple de mals averanys que mai, exclama ressentit: «No pot ser, jo mai toleraré que l'estany que la natura ens regalà per al nostre plaer i per al nostre descans espiritual, degeneri en un parc d'atraccions i esports, sembrat de construccions».

Té raó el meu amic quan parla del vandalisme o del terrorisme oficial. Jo, i molts altres de la meua lleva, recordarem tothora l'anorreament del parc bosc municipal de Figueres, obra d'un alcalde sense escrúpols vegetals, diletant calamitós de jardineria recreativa. Aquest personatge atrabiliari, fúu afaitar i esborrar tot el rastre de bosc que tradicionalment tenia el parc de Figueres.

Al parc, pobre, el van afaitar; però us ben juro que el ciutadà que en fruita, al ciutadà que s'hi passejava i cercava la seva ombra, a aquests, ens van ben prendre el pèl. Ens va arrissar per sempre més...

Jocs Olímpics: ¿GALLINA DELS OUS D'OR O SÒMNIS DE LA LLETERA?

El complot dels anells

Els interessos econòmics i especulatius a l'entorn del COOB-92 han ofegat les posicions crítiques sobre el model de creixement que promouen els jocs. El llac de Banyoles, els aiguamolls del Llobregat, la serra de Collserola i l'autopista del Garraf són els principals focus de contestació ecològica.

Santi Vilanova

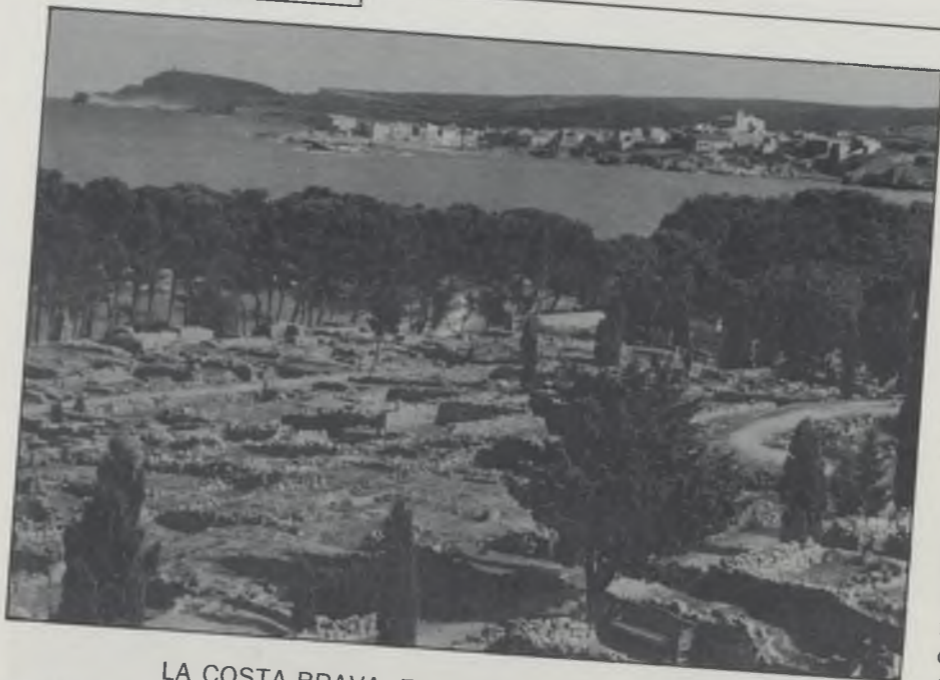
Els Jocs Olímpics de Barcelona han estat presentats per les institucions com l'element dinamitzador del rellançament urbanístic i de la innovació tecnològica.

La victòria olímpica va ser ràpidament aprofitada per donar esperances a la població d'una nova reactivació. El model, segons els socialistes, encara que no revestirà les característiques dels anys seixanta, significarà el pas definitiu a la societat postindustrial. És a dir, l'entrada de l'electrònica, la informàtica i la televisió per cable a la vida quotidiana.

L'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat han aprofitat l'eufòria per rellançar un seguit de projectes de l'època Porcioles paralitzats per la crisi econòmica i, en gran mesura, per les protestes ciutadanes. Només el 3% de la població, segons enquestes que es van fer públiques després de la concessió, el 17 d'octubre del 1986, no creu que els Jocs puguin aportar beneficis. Les institucions consideren que la seva majoria és favorable a aquelles mesures que, després de la seva frustració, han estat aprofitades pel règim del 1920, en cinc ocasions.

No obstant, els mitjans de comunicació han oblidat un sector de la població que manté els seus ter-

pecte al f...
de juliol
a l'Estac...
var mo...
dels q...
neraci...
Ma...
ció r...
bra...
cep...
inv...
de...
ú...

LA COSTA BRAVA, EN PERILL DE DEGRADACIÓ

Els ecologistes s'enfronten a l'Olimpiada

El prestigiós catedràtic d'Ecologia, Ramon Margalef, i el catedràtic de Botànica, Oriol de Bolós, han estat els primers a pronunciar-se críticament contra la celebració de proves de rem, canoa i «kayak» a Banyoles. La presència de més de deu mil espectadors i l'accés a les proximitats del llac podria destruir de forma irremediable l'estreta i delicada zona palustre immediata a l'aigua.

S. V.

La primera polèmica sorgí fora del límit metropolità. Alguns botànics, limnòlegs i ecòlegs manifestaren la seva preocupació per la degradació que experimenten les zones humides. Es va témer per la sort de l'estany de Banyoles, l'única formació lacustre una mica important que tenim a l'interior, i pel futur dels estanys i aiguamolls del delta del Llobregat.

Posteriorment, s'ha sumat al combat per la defensa de l'estany el cartellista de la Guerra Civil, Carles Fontserè. L'artista, que té el seu obrador a Porqueres, ha escrit fins i tot a Pasqual Maragall, com a president del COOB92, en aquests termes:

«Seria irònic, per no dir una cosa més greu, que aquest paratge natural —únic a Catalunya—, que fou protegit per la dictadura franquista declarant-lo «paraje pintoresco», ara la de-

mocràcia catalana el convertís en un paratge degradat. Apel·lo al teu bon criteri i a la sensibilitat que demostres revitalitzant més que mai la teva —la meva— Barcelona perquè facis l'impossible per evitar la monstruosa tarterinada banyolina, el taló d'Aquil·les dels Jocs, que pot abocar-nos a un ridícul internacional».

Maragall, però, ja té estudiada la seva coartada: un grup de limnòlegs socialistes dirigits per Carles Abellà, profunds coneixedors de l'ecologia de l'estany, han acceptat la tàctica de no oposar-se a les proves de rem mentre siguin compatibles amb la «més absoluta i estricta defensa i conservació del paisatge».

En contraposició amb els objectius dels ecologistes, que defensen la protecció integral de l'estany, han sorgit els interessos dels grups de pressió de Banyoles, capitanejats per la família Moner, els quals fan pinya amb l'ajuntament convergent.

D'altra banda, la proposta de construir un canal a la Llacuna del Remolar, una de les tres que queden al delta del Llobregat, va fer reaccionar a la Lliga per a la Defensa del Patrimoni Natural (DEPANA) i als grups de defensa del medi ambient del Prat. L'ampliació del port de Barcelona, mitjançant el desviament del Llobregat en acostar-se a la seva desembocadura, i l'ampliació de l'aeroport es presenten com dos grans projectes radicalment contraposats a les alternatives ecològiques de la zona.

Malgrat que la Generalitat, mitjançant un decret del Consell Executiu, declarà reserva natural els estanys del Remolar i la Ricarda, el seu departament d'Obres Públiques continua promovent el desviament del riu, encara que els científics asseguruen que l'obra destruirà irreversiblement els aquífers dels aiguamolls. També la Unió de Pagesos ha protestat a l'Institut Català del Sòl per la construcció a Gavà, i en terrenys agrícoles, d'un canal per al rem olímpic.

Darrerament, la Generalitat ha retallat els aiguamolls protegits pels seu mateix decret del 20 de juliol del 1987, al·legant que el vol dels ocells podria provocar accidents aeris. «Qui vulgui que algun dia li caigui l'avió on viatja, que s'oposi a aquestes mesures», va dir el president Jordi Pujol en una conferència de premsa el passat 26 d'agost.

L'economia olímpica sembla estar clarament divorciada de l'ecologia. Aquest fet, en el futur, pot proporcionar-nos lamentables i costoses conseqüències.

El «show» d'Empúries

La Cita Olímpica ha incitat a la vegada les apetències de les cambres de comerç i entitats promotores del turisme de la Costa Brava. Ara que ja han acabat els jocs de Seül està previst que arribi la flama olímpica a la ciutat grega d'Empúries. El Plan Costa Brava'92 pensa tenir a través d'aquesta cerimònia la seva fórmula publicitària per dinamitzar-se, davant els recels dels grups que defensen les platges del litoral gironí, especialment organitzats a Cadaqués, Roses, l'Escala i Palamós.

Les ruïnes de la ciutat d'Empúries configuren el nucli urbà més occidental que es coneix de la civilització grega a tota la Mediterrània. Les excavacions foren iniciades el 1907 per Josep Puig i Cadafalch i durant les darreres dècades han patit un notable deteriorament degut a la manca de pressupost

Carles Fonseré, una vida en cartell

Carles Fontseré, cartellista, dibuixant, escenògraf, pintor, fotògraf, memorialista, ecologista, bohemí, rebel i una mica apostòlic, viu a Porqueres, tocant a l'estany de Banyoles, des de l'any 1973, amb la seva dona, la novaiorquesa Terry Broch, envoltat

la tutelar alenada del Mont i guerra, els seus cartells va començar a rondar-la, York. Ha tingut mil oficis i de la solitud de Porqueres, com ho ha fet sempre.

bre?

—Sí, de vegades per situar les coses en el seu context faig referència a la dictadura de Primo de Rivera. Hi ha un moment que explico, per exemple, que al balcó de casa hi havia una bandera catalana i una bandera espanyola, perquè el pare era carlí i, segons les circumstàncies, treia una bandera o treia l'altra. Però quan Primo de Rivera es va decantar cap a una política espanyolista i netament anticatalana, el meu pare, empietat, va encarregar a la meva mare que amb la bandera espanyola una modista ens fes un vestit de pallaso, per al meu germà i per a mi. Anàvem mig grocs i mig vermells pel carnaval.

—I vostè, aquella època, devia estar identificat amb la ideologia del seu pare.

—És clar. Fins als setze anys no me'n vaig distanciar. I durant tot aquell temps vaig treballar per al Correu Català i per a un grapat de publicacions catòliques tradicionalistes. El sis d'octubre del 1934, davant la reacció de la burgesia catalana de satisfacció perquè els militars havien sufocat la revolta catalanista de Companys, em vaig disgustar tant, que vaig renunciar a aquell món i vaig fer el meu pas cap a les esquerres.

—I el seu compromís durant la guerra civil, com es va manifestar?

—En realitat quan va arribar el 19 de juliol jo havia viscut de molt a prop els tripijocs de la dreta catalana. Jo als quinze anys havia anat amb revòlver a protegir un miting de la Lliga, i la dreta catalana i la dreta espanyola abans del trenta-sis tenien la intenció de fer una mena de Nit de Sant Bartomeu i fer una estossinada tremenda. Això, ho he viscut des de dintre.

—I durant la guerra es va incorporar políticament en alguna formació?

—En partits polítics no. Potser la meva desil·lusió, tan prematura dels partits polítics m'ha fet ser molt caut. Però he estat i sóc molt polititzat i he viscut sempre la política amb molta

compuls. —Com valora la realitat de Catalunya? —No veig que la vida quotidiana de la dictadura n'ha canviat que han empijorats. —funciona aquesta que més s'ha de re que ha aconseguit fer. Sense moure's d' s'han tornat pujol ho fan, com a abans no feien. An i el diner no repres el contrari. En ce la pobresa va ser perquè mantenia l ideal, ja que la ger bé el país. Aques l'anarquia del din

compuls.

—Com valora la realitat de Catalunya?

—No veig que la vida quotidiana de la dictadura n'ha canviat que han empijorats. —funciona aquesta que més s'ha de re que ha aconseguit fer. Sense moure's d' s'han tornat pujol ho fan, com a abans no feien. An i el diner no repres el contrari. En ce la pobresa va ser perquè mantenia l ideal, ja que la ger bé el país. Aques l'anarquia del din

—Se sent desil·lusionat?

—Molt. El diner catalana, però civisme.

Num. 330-18-25 agost 1988

210 ptes.

EL MON

MÈXIC,
UN PAÍS A LA DERIVA

ANGOLA I NAMÍBIA
ESTRENARAN LA PAU

CAS ALEXANCO:
JA TENIM MARRO!

...LLO! MAÎTRE BOUCHER?
...SIS IS LA POMPADOUR...

MICHAEL JACKSON,
L'ESTÈTICA
DEL VÍDEO-CLIP

CARLES FONTSERÉ, VIST I VISCUT

presentant de la República a Nova York, i la de l'escriptor Bebermans, que llavors era molt famós i jo havia conegut a París. No sabia dir ni sí ni no en anglès. Això era la primavera del 49. Vaig anar al New York Times building i em vaig trobar el Miravilles. Tenia un despatx que compartia amb un general de la República i tenia xofer i tot. Això no s'ha explicat gaire, però n'hi havia que a l'exili s'ho passaven molt bé amb diners de la República. El Miravilles sempre deia amb ironia aquella frase de «la

Vostè ha viscut a Broadway, a l'East River, al Soho, ha tingut una vida social intensa, i, com ja és habitual en la seva vida, ha passat de viure en un apartament de milionari fins a dur una vida d'artista bohemí o fer fins i tot de taxista. A Nova York, a més, és on va començar a fer fotografia.

—Exacte. Durant tretze anys em vaig dedicar a la fotografia, però mai no m'he sentit un fotògraf professional. N'he fet perquè m'ha interessat com a document social i m'ha ajudat a

EL MON

...ALLO! MAÎTRE BOUCHER?
...C'EST LA POMPADOUR...

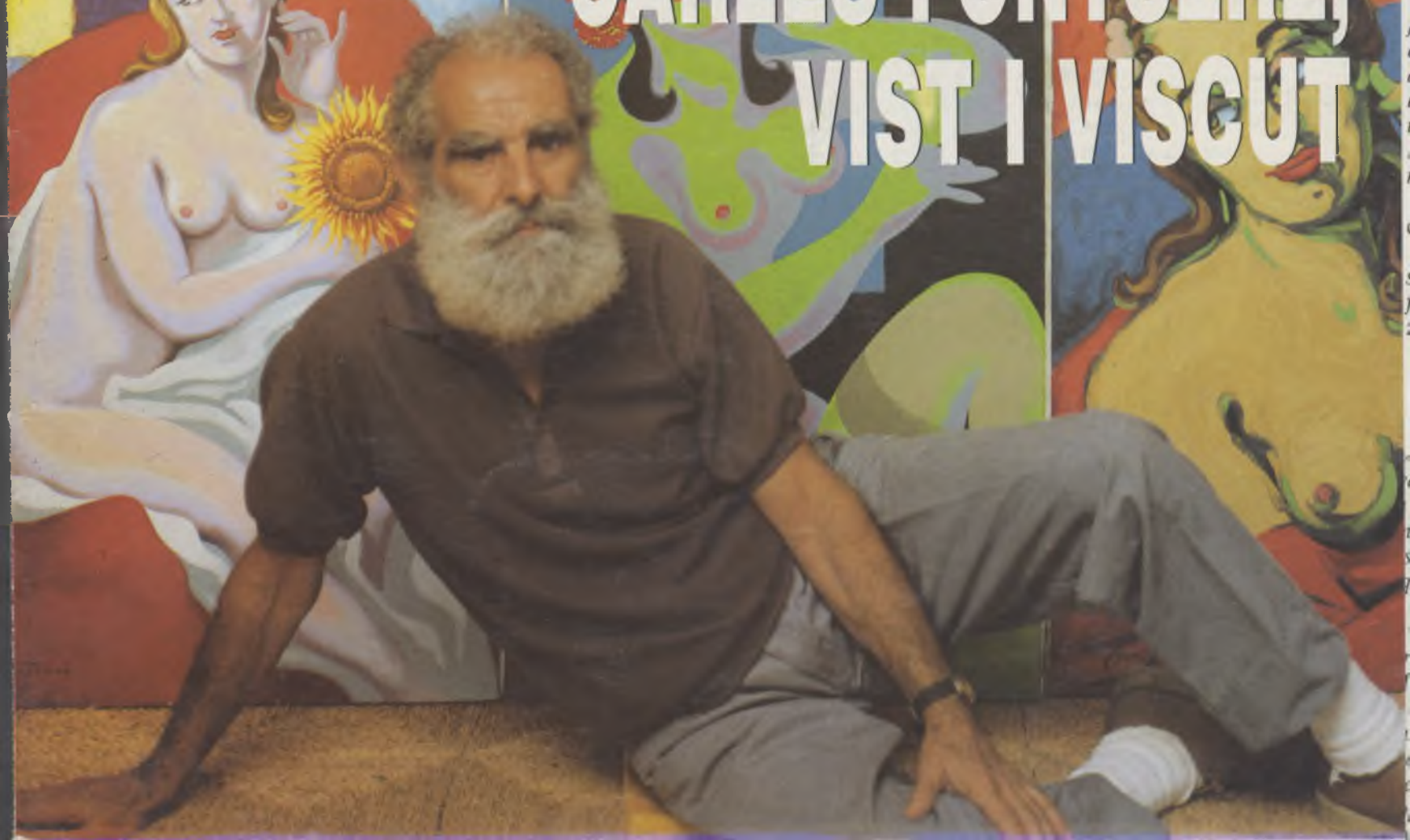
**MÈXIC,
UN PAÍS A LA DERIVA**

**ANGOLA I NAMÍBIA
ESTRENARAN LA PAU**

**CAS ALEXANCO:
JA TENIM MARRO!**

**MICHAEL JACKSON,
L'ESTÈTICA
DEL VÍDEO-CLIP**

CARLES FONTSERÉ, VIST I VISCUT

Carles Fonseré, una vida en cartell

Carles Fontseré, cartellista, dibuixant, escenògraf, pintor, fotògraf, memorialista, ecologista, bohemí, rebel i una mica apostòlic, viu a Porqueres, tocant a l'estany de Banyoles, des de l'any 1973, amb la seva dona, la novaiorquesa Terry Broch, envoltat

per una tutelar alenada del Mont i de la guerra, els seus cartells han anat a Nova York. Ha tingut mil oficis i ha lluitat contra la solitud de Porqueres, com ho ha fet sempre.

bre?

—Sí, de vegades per situar les coses en el seu context faig referència a la dictadura de Primo de Rivera. Hi ha un moment que explico, per exemple, que al balcó de casa hi havia una bandera catalana i una bandera espanyola, perquè el pare era carlí i, segons les circumstàncies, treia una bandera o treia l'altra. Però quan Primo de Rivera es va decantar cap a una política espanyolista i netament anticatalana, el meu pare, empipat, va encarregar a la meua mare que amb la bandera espanyola una modista ens fes un vestit de pallaso, per al meu germà i per a mi. Anàvem mig grocs i mig vermells pel carnaval.

—I vostè, aquella època, devia estar identificat amb la ideologia del seu pare.

—És clar. Fins als setze anys no me'n vaig distanciar. I durant tot aquell temps vaig treballar per al Correu Català i per a un grapat de publicacions catòliques tradicionalistes. El sis d'octubre del 1934, davant la reacció de la burgesia catalana de satisfacció perquè els militars havien sufocat la revolta catalanista de Companys, em vaig disgustar tant, que vaig renunciar a aquell món i vaig fer el meu pas cap a les esquerres.

—I el seu compromís durant la guerra civil, com es va manifestar?

—En realitat quan va arribar el 19 de juliol jo havia viscut de molt a prop els tripijocs de la dreta catalana. Jo als quinze anys havia anat amb revòlver a protegir un míting de la Lliga, i la dreta catalana i la dreta espanyola abans del trenta-sis tenien la intenció de fer una mena de Nit de Sant Bartomeu i fer una estossinada tremenda. Això, ho he viscut des de dintre.

—I durant la guerra es va incorporar políticament en alguna formació?

—En partits polítics no. Potser la meua desil·lusió, tan prematura del partit polític m'ha fet ser molt caut. Però he estat i sóc molt polititzat i he viscut sempre la política amb molta

safaris fotogràfics que en els seus mil fotografies: de Mèxic, també...

la visita que em va fer a Nova York. Vam treballar amb fotos i jo vaig començar a fer subjecte no va funcionar fotografies. Volem començar a fer polítics de la política que ell viu ara ha viscut tota la

en contra de la política de Banyoles per a les dretes del 92.

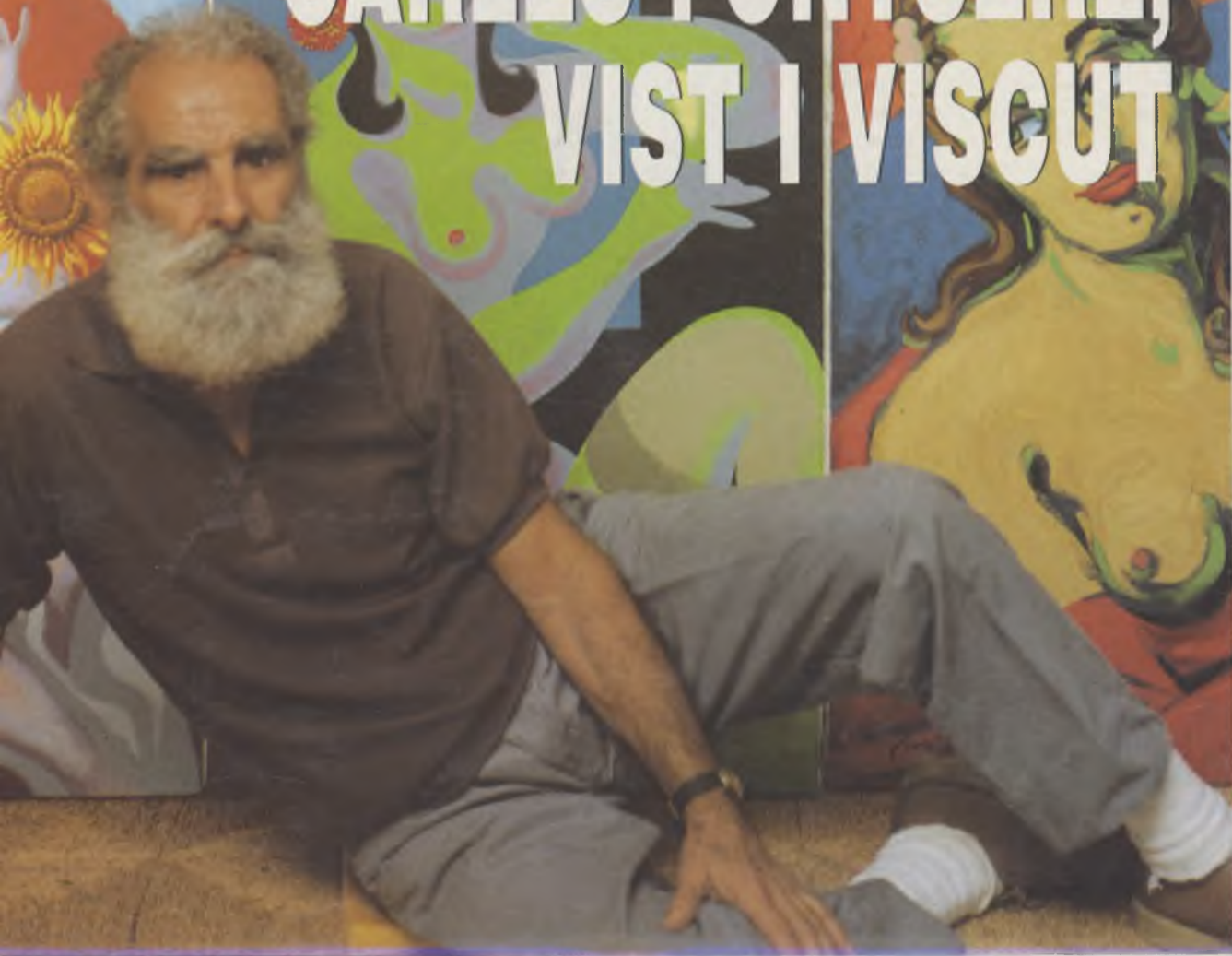
ons els científics i el dret a Catalunya i la vista ecològica. La política i s'està movent a paisatgístic és per preservar. En fallant i que no atge natural obtema. D'altra banda dels banyolins han anat en conculsió perquè estan

persona profunda i un component molt fort.

democràcia una L'Estad. L'Estad s tenen els drets

FOTO: ENRICH I. ABAD

CARLES FONTSERÉ, VIST I VISCUT

presentant de la República a Nova York, i la de l'escriptor Bebermans, que llavors era molt famós i jo havia conegut a París. No sabia dir ni sí ni no en anglès. Això era la primavera del '49. Vaig anar al New York Times building i em vaig trobar el Miravittles. Tenia un despatx que compartia amb un general de la República i tenia xofer i tot. Això no s'ha explicat gaire, però n'hi havia que a l'exili s'ho passaven molt bé amb diners de la República. El Miravittles sempre deia amb ironia aquella frase de «la

Vostè ha viscut a Broadway, a l'East River, al Soho, ha tingut una vida social intensa, i, com ja és habitual en la seva vida, ha passat de viure en un apartament de milionari fins a dur una vida d'artista bohemí o fer fins i tot de taxista. A Nova York, a més, és on va començar a fer fotografia.

—Exacte. Durant tretze anys em vaig dedicar a la fotografia, però mai no m'he sentit un fotògraf professional. N'he fet perquè m'ha interessat com a document social i m'ha ajudat a

compartir.

—Com valora la política actual de la Generalitat de Catalunya?

—No veig que es preocupi de coses de la vida quotidiana del país. Alguns serveis d'ençà de la dictadura no sols no han millorat sinó que han empitjorat. No veig gaire clar com funciona aquesta obra de govern. Ara, la cosa que més s'ha de reconèixer a Jordi Pujol és que ha aconseguit fer parlar català als franquistes. Sense moure's de casa, els franquistes ara s'han tornat pujolistes i parlen català o, si no ho fan, com a mínim s'excusen, cosa que abans no feien. Ara tothom va de cara a la pela i el diner no representa un progrés cultural sinó el contrari. En certa manera, podríem dir que la pobresa va ser una de les virtuts del país perquè mantenia l'imatge d'aquesta Catalunya ideal, ja que la gent no tenia diners per fer malbé el país. Aquest país només funciona amb l'anarquia del diner.

—Se sent desenganyat del seu propi país?

—Molt. El diner és el motor de la consciència catalana, però hi ha una manca absoluta de civisme.

Núria Escur
Manuel Forasté

Eine „Medienmaschine“ ganz be- sonde-

rer Art steht jetzt im Plakatumuseum in der Theaterpassage: Es ist eine Druckpresse zur Herstellung von Lithografien aus dem Jahre 1847. Diese Steindruckpressen eröffneten die Entwicklung des Plakats zu einem bunten Medium mit einem enormen Verbreitungsgrad. Moderne Offset-Drucktechniken bauen auf diesem historischen Steindruck auf. Die Maschine stammt aus dem Atelier des katalanischen Künstlers Carles Fontseré (li), der als republikanischer Plakatkünstler 1939 ins französische Exil ging, wo er 1942 das Gerät erwarb. Rechts im Bild Museums-Chef Dr. Meltinghoff, der sich über den historischen Zuwachs freut.

waz-Bild: Franz Strauch

WAZ - Westdeutsche Allgemeine Zeitung
Essen - 17-12-1988 - Secció Cultural

Autorretrato a dos

Carles Fontseré

No menosprecia las ciudades, sino al contrario, las idolatra. Con todo, ha decidido vivir en un selvático rincón, un cerro de Porqueres dominando el estanque de Banyoles. Y todavía, su casa, conocida como "les barraques de Can Tista i Montguix", se oculta entre árboles.

Cuando residía en las ciudades (veinte años en Nueva York, antes en París, posteriormente en Londres) procuraba habitar en su centro. ¡Tanto las ama!

—Sucede que con mi mujer, Terry, neoyorquina ella, vinimos aquí, a la vista del Canigó, en pos de una cuarta juventud —explica Fontseré.

Y la ha encontrado ya, pese a su faunesca barba. Nueva juventud cifrada en la renovación y multiplicación de su personalidad, ya tan diversaforme...

—¿Sabe que estoy haciendo ahora? Pues doce versiones distintas de la Venus de Boucher.

Es lo que uno menos esperaba de quien simboliza el cartelismo de la República española en guerra. No solamente entonces pintaba carteles, sino que cuarenta años después se constituyó en divulgador. De los carteles propios y de los de sus compañeros. Carteles que llevan lemas contundentes: "Tot pel front", "No passaran!", "Més homes, més armes, més municions"...

—¡Qué lejos de los desnudos de Boucher! —me atrevo a comentar.

—No lo crea. Sí, claro, en la forma, en los procedimientos. Pero el espíritu es lo que cuenta.

Discutir de estilos con Fontseré equivaldría a gastar pólvora en salvas. Los practica todos, al igual que domina los más dispares oficios. Incluso de taxista trabajó en Nueva York... No únicamente pinta, sino que capta también la vida con su Rollei y celebra exposiciones cuyo tema son las grandes ciudades. Ínterin, exhibía en otra parte unas franciscanas variaciones litográficas relativas a tejados blancos y muros mediterráneos. Charlando, retorno al cartelismo:

—¿No cree que el cartel de artista es ya una reliquia?

—¡En absoluto! En las campañas electorales se equivocan no pintando las efigies de los candidatos. La interpretación de un buen artista podría decidir unas elecciones.

No proseguimos, ante el anuncio de que por las inmediaciones de Can Tita han visto rondar un jabalí.

SEMPRONIO

AVUI

Dijous, 1 de desembre del 1988

angles

Agustí Pons

Fontserè

Dino, després de molt temps de no veure'ls, amb Carles Fontserè i Terry, la seva dona. La conversa es fa inacabable perquè tots dos frueixen de la tertúlia. Ell és puntillista en les explicacions i implacable amb els personatges i els records. Ella, més precisa i amb una ben assumida capacitat de pietat envers la història. Vull dir que parlem de personatges no gens fàcils: Jaume Miravittles, Salvador Dalí. Amb el primer es veien o es telefonaven cada dia, durant molts anys; amb el segon, hi mantenien relació cada vegada que el pintor i la Gala feien cap a Nova York, un cop l'any. En Fontserè, agut, comenta: "Totes aquelles coses tan absurdes que en Dalí deia, anaven dirigides, de fet, a la gent de Figueres. Es divertia pensant com s'escandalitzarien els seus veïns i amics d'infantesa. El que realment li importava era triomfar davant els seus."

La conversa sobre Miravittles és més penosa. D'en Met continuen admirant la seva intel·ligència natural, el seu *charme* com a relacions públiques —i expliquen *parties* en què participaven els famosos catalans que, els anys cinquanta, passaven per Nova York, com Victòria dels Àngels o el mateix Dalí—. Però la seva fi, després d'haver estat reclòs en un psiquiàtric, els ha entristit.

En Fontserè, però, és home de projectes. Ara està escrivint les seves memòries, a partir d'un encàrrec de Josep Benet i el Centre d'Història Contemporània que dirigeix. Li pregunto si el fons de quaranta mil fotografies que guarda a Porqueres encara el manté intacte. Em diu que —mentre pugui— aquesta és la seva voluntat. Però ni les institucions públiques ni les empreses privades no han fet, fins ara, cap pas pràctic per garantir-ne la permanència.

Joan Alcaraz

La Creu de Sant Jordi

homenatge a la societat civil

Pròleg de Jordi Pujol

LA LLAR DEL LLIBRE
Bergara, 3
08002 BARCELONA

Carles Fontserè i Carrió

Pintor, cartellista, fotògraf, escenògraf, escriptor i editor, el qual, des de molt jove, es destacà per una forta personalitat artística i ajudà a fer conèixer Catalunya, sobretot a través de la seva obra plàstica de les edicions d'alta bibliofília en català que publicà a París i durant el seu llarg sojorn a Nova York. (DOGC núm. 616, 22-XI-1985.)

Barceloní de naixença (1916), pinta i dibuixa des de petit. A partir dels quinze anys, es dedica professionalment a l'art, i, en esclatar la guerra, es destaca com a cartellista, col·laborant amb el Comissariat de Propaganda de la Generalitat. Soldat en les Brigades Internacionals, el 1939, després de passar per camps de concentració, exposa a Perpinyà i decora el Casino de Canet (Rosselló).

A París, alterna el dibuix amb l'escenografia, l'edició i il·lustració de llibres per a bibliòfils i la pintura. L'any 1946 té cura dels decorats i el vestuari de la *mise en scène* de la versió francesa de *La casa de Bernarda Alba*, de García Lorca. A Mèxic, produeix una revista de tipus parisenc de gran espectacle (1948).

A Nova York, i durant vint anys (1953-1973), Fontserè esdevindrà dibuixant de *comics*, fotògraf, director artístic d'una revista mensual, professor d'art a Harlem, taxista... Amic de Salvador Dalí, pren part, com a ajudant personal de l'artista, en un sorollós *Happening with Dalí*, celebrat al Philharmonic Hall del Lincoln Center. A més, durant els anys seixanta i començament dels setanta, practica la fotografia com a document social, cobrint la geografia humana de diverses ciutats europees i nord-americanes, Nova York sobretot.

Establert avui a Porqueres (Pla de l'Estany), aquest «fenomen de la naturalesa de diagnòstic difícil», com l'ha qualificat J. A. Benach, ha estat el protagonista, fa

uns anys, de l'exposició itinerant *Nova York vista i viscuda* (1983) i del relat gràfic *Nova York 1626-1990* (1984) Actualment escriu les seves memòries, mentre guarda un fons de 40.000 fotografies.

Pa

Er
se
te
(i

Joan Alcaraz

La Creu de Sant Jordi

homenatge a la societat civil

Pròleg de Jordi Pujol